Ա· ՏԱՐԻ ԹԻԻ 282 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 10 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1884 (Ն. Տ.) 22 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 5 ՌԷՊԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1302

40 ՓԱՐԱ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ · երկու անգամի համար 2 ղուրուշ է . աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ ։

Յօդուածոց վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել

«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ. Ղալաթիա, Նորատունկեան խան ։
Իսկ գաւառներէն հետեւեալ հասցէիւ՝

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده { اردولك } غزته‌سی اداره‌سنه

Les annonces sont reçues
à l'EASTERN AGENCY,
Karakeuy, Déirmén han

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ	համար	Տարեկան	գահեկան	արծաթ	200
»	»	Վեցամսեայ	»	»	100
»	»	Եռամսեայ	»	»	50
»	»	Հատով	»	»	1
Գաւառաց	համար	Տարեկան	»	»	240
»	»	Վեցամսեայ	»	»	120
»	»	Եռամսեայ	»	»	60
Օտար	երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք		56
»	»	Վեցամսեայ	»		28

Դուրս ղրկուած լրագրաց ճամբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է ։

Ծանուցմունք կընդունուին
ԻՍԴԸՐՆ ԷՃԷՆՍԻ
գործակալութեան ձեռամբ, Գարաքէօյ, Տէյիրմէն խան

Կ. ՊՈԼԻՍ
ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 10 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՅԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՐ ԹՈՒՐՔ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱՑ ՄԷՋ

Քանի մը տարիներէ հետէ մեր Թուրք հայրենակցաց մէջ տեսնուած կրթական ազդու ջանից վրայ վերջերս առիթներ ունեցանք ուշադրութիւն հրաւիրելու ։ Այս կրթական շարժում, որ կը խոստանայ վերանորոգել Թուրք ընկերութիւնն, օտարազգեաց կողմէ ևս ուշադրութեան առարկայ եղած է ։ Մեծագոյն գովեստը զոր Թուրքիոյ օտարազգի համակրողք կուտան մեր Օգոստափառ Ինքնակալին՝ սա է թէ Ն. Կ. Վեհափառութիւն շատ հոգ կը տանի և մեծամեծ նպաստներ կ'ընէ երկու սեռէ իսլամ հասարակութեան բարւոք կրթութեան ։ Անգլիացի ուղեւոր տիկին մը մայրաքաղաքիս Օրիէնթըլ Ատվէրթայզըր լրագրին մէջ հրատարակած է նամակ մը, յորում սքանչացմամբ կը խօսի Թուրք աղջկանց վարժարանի մը մէջ տեսած յառաջդիմութեան և բարեկարգութեան վրայ ։ Այս գրութիւն ի դէպ կուգայ յիշեցնել մեզ թէ մեր Թուրք հայրենակցաց գեղեցիկ սեռին մէջ ևս դաստիարակութիւնն զգալի բարեփոխում մը յառաջ բերելու վրայ է ։ Օտարազգի տիկնոջ նամակէն քանի մը հատուածներ կը թարգմանենք աստ ։

«Այցելով բարեկարգ դպրոց մը, զոր Վեհ. Սուլթանն հիմնած է Թուրք աղջկանց համար, նուազ հաճոյք չըզգացի քան պտըտելով Օսմանեան մայրաքաղաքին պատմական շէնքերն և դիտելով անոր բնական գեղեցկութիւնները ։

«Դպրոցը զոր այսօր այցեցի, յառաջագոյն Պէյի մը ապարանքն էր ։ Պալատանման շէնք մ'է գեղեցիկ և ընդարձակ սենեակներով, որոցմէ կարելի է դիտել Կ. Պոլսոյ նաւահանգիստն ։ Աշակերտուհեաց հանգստեան համար բան մը պակաս չէ թողուած ։ Տախտակամածները կապերտով ծածկուած են ։ Հրարաններ («սօպա») կը վառին սրահներուն մէջ ։ Աշակերտուհեաց թիւն է 230, երեքէն մինչեւ տասն և չորս տարեկան ։ Ուսման առարկաներն են Թուրքերէն կարդալ և գրել, — և Թուրքերէն գեղագրութիւնն ինքնին ուսում մ'է — Թուաբանութիւն, դաշնակ, երգ, կար և ասեղնագործութիւն ։ Տարիէ մ'ի վեր բացուած է այս դպրոց, և Արեւմտեան Եւրոպայէ իմ հայրենակիցներէս շատեր անշուշտ պիտի զարմանային թէ որ հանդիսատես լինէին այն իրողութեան զոր այսօր տեսայ, և եթէ տեսած չլինէի, հաւատալ չպիտի համարէի . այսինքն՝ տարւոյ մը մէջ Թուրք աղջկանց կատարած յառաջդիմութիւնն, և այն ալ քանի մը ճիւղերու մէջ միանգամայն ։ Մէկ դասու աշակերտք կատարեալ կարգաւ ու եղանակաւ կ'երգէին՝ կարդալով երաժշտական նշանագրերը զորս իրենց ձեռքն ունէին ։ Ուրիշ դաս մը յաջողապէս դաշնակ կ'ածէր . այլ ինչ որ մեծագոյն հաճոյք պատճառեց ինձ՝ նկարներու և ասեղնագործութեանց ցոյցն էր ։ Առաջին դասու աշակերտուհի մը ցոյց տուաւ ինձ մարդու մը պատկերը վիմագրէ մ'ընդօրինակեալ, և պարտիմ խոստովանիլ թէ ընդօրինակութիւնք նախատիպէն շատ աւելի գեղեցիկ գտայ ։ Բայց առանձին պատկեր մը կը կազմէին գեղեցիկ ասեղնագործութիւններն, ոսկեղէն և արծաթեայ թելերով մետաքսի վրայ բանուած նուրբ նկարներն, որք այնչափ փափուկ ճաշակով յօրինուած էին ։ Եւ տեսայ որ այս բարակ աշխատութեամբք կը զբաղէին մինչեւ իսկ 8–9 տարեկան փոքրիկ աղջկունք ։ Բայց ասեղնագործութեան լոկ զարդեղէն արտադրութեանց քով կային օգտակար արտադրութիւններ ալ ։ Երկրորդ դասուն մէջ գտայ 10–13 տարեկան աշակերտուհիներ, որք այլ և այլ իգական զգեստներ յօրինելու պարապած էին ։ Աշակերտուհեաց ոմանք իրենց համար հագուստ կը ձեւէին ու կը կարէին, և սքանչացայ այն ճարտարութեան վրայ որով կը գործածէին ասեղն ։ 230 աշակերտուհեաց 100ը գիշերօթիկ են, և ամենքն ալ ճաշը դպրոցին մէջ կ'ընեն ։ Այցեցի ննջարանն ։ Ամեն աշակերտուհի երկաթեայ մահճակալ մ'ունի, անբիծ ճերմակեղէններով ։ Ուսուցչական մարմինը բաղկացեալ է վեց վարժուհիներէ և չորս ուսուցիչներէ ։ Այս վերջինք կը սորվեցնեն երգ, դաշնակ, գծագրութիւն և գիր ։ Վարժուհիք կ'աւանդեն մնացեալ ուսումները ։ Դպրոցն ունի ամսական 20.000 ղրուշ ծախք, այսինքն իբր 200 ոսկի ։ Բնական է հարցնել թէ ուստի՞ կուգայ այս եկամուտ ։ — Ամենքն ալ Կառավարութիւնը կը վճարէ, կամ ուրիշ խօսքով, դպրոցին բոլոր եկամուտը Վեհ. Սուլթանին պարգեւն է ։ Պատիւ ուրեմն Վեհ. Ապտ-իւլ-Համիտ Կայսեր, որ Թուրքիոյ Վեհապետաց մէջ առաջին կը հանդիսանայ՝ իգական սեռին մասին խնամեալ դաստիարակութիւն մը տալու պէտքն զգացող ։ — Վաղիւ կ'այցելեմ աղջկանց ուրիշ դպրոցի մը, զոր դարձեալ Վեհ. Սուլթանն հիմնած է ։»

Բարիզի և Լոնտոնի լրագիրք տակաւին երկու շաբաթ առաջ իբրեւ նորանշան երեւոյթ կը ծանուցանէին թէ Կ. Պոլսոյ մէջ քանի մը Թուրք օրիորդներ իբրեւ վարժուհի յաջող քննութիւններ անցուցած և վկայագիր ստացած են ։

Պէտք չէ կարծել թէ միայն Վեհ. Սուլթանն և անոր լուսամիտ հայրենասիրութենէն առաջնորդեալ Կառավարութիւնն է որ պաշտօնական մղում մը կուտան Թուրք ցեղին մտային և բարոյական զարգացման գործին ։ Արեւելեան ժողովրդի մը մէջ, կառավարական գործողութիւնք կարի ազդեցիկ է, և կրնայ մեծապէս կերպարանափոխ ընել ընկերային վիճակ մը ։ Բայց կը տեսնենք թէ մեր Թուրք հայրենակցաց քով անհատական նախաձեռնութիւնն ևս չի պակսիր ազգային յառաջդիմութեան գործին ։ Պալատական մը, Օսման պէյ, հազարաւոր ոսկիներ ծախք ընելով Կ. Պոլսոյ սրտին վրայ, ի Տիքիլի Թաշ, կանգնեց մեծաշուք Տպարան մը, եւրոպական կատարելութեամբ օժտեալ, որ պալատի մը կերպարանքն ունի, և առանձին տեղ մը կը բռնէ այն հին ու նոր երեւելի շինուածոց մէջ որովք կը պարծի Կ. Պոլիս ։ Օսման պէյի Տպարանն այսօր Կ. Պոլսոյ առաջին տպարանն է, և արտադրած գիրքերը տպագրական արուեստի գեղեցկութեան կողմէ կը խոստանան մրցիլ մինչեւ իսկ եւրոպական տպարաններու արտադրութեանց հետ ։ Այս իրողութիւն քանի մը տեսութեամբք միանգամայն նշանակելի կարեւորութիւն մ'ունի ։ Նախ, ցոյց կուտայ ճաշակի և կրթութեան բարւոքում մը Թուրք ընկերութեան բարձրագոյն դասուց մէջ ։ Թուրք ազնուականներ ցարդ բոլորովին տարբեր տեսակ առարկաներու համար դրամ կը վատնէին . և որպէս զի պալատական մը պատկառելի գումար մը զոհէ՝ տպարան մը կանգնելու և իւր ազգին մէջ տպագրական արուեստը բարւոքելու համար, պէտք է ընդունիլ թէ լաւագոյն և ազնուագոյն իրերու ճաշակն սկսած է զարգանալ մեր Թուրք հայրենակցաց մէջ ։ Բայց Օսման պէյ մինակ չէ իւր տեսակի մէջ ։ Վերջին ժամանակներս կամուրջին երկու կողմն ալ բացուեցան քանի մը մեծ տպարաններ Թուրք տպարանապետներու ձեռօք, և մեծ բանակութեամբ տպեցին պատմական, գիտական, գրական, վիպական և իրաւաբանական գիրքեր ու մենագրութիւններ, թէ՛ թարգմանութիւն և թէ՛ հեղինակութիւն ։ Թուրք հեղինակներ ու թարգմանիչներ ընդհանրապէս շատ լաւ դրամ կը շահին, և երկրին տնտեսական անձկութեան հակառակ, իրողութիւն մ'է թէ, լեզուագէտ գրագէտ մը, եթէ Թուրք գրականութեան համար աշխատի, գոհացուցիչ ապրուստ մը ճարելու բանաւոր յոյս կըրնայ ունենալ ։ Եթէ տպագրիչներ և տպարաններ շատցած են մեր Թուրք հայրենակցաց մէջ, եթէ Թուրք տառերն առաւել գեղեցիկ սկսած են տպուիլ, և եթէ Թուրքերէն գիրքերն իրենց արտաքին ձեւոյն ու կազմութեան կողմէ աւելի կը նմանին եւրոպական գիրքերու, պէտք չէ մոռնալ թէ լեզուն և գրականութիւնն ևս արագապէս կը զարգանան, հակառակ մեծամեծ դժուարութեանց, որովք ցարդ Թուրք լեզուն զարգացման գրեթէ անընդունակ կը համարուէր եւրոպական տեսակէտով ։ Օսմանեան լեզուն կը ճոխանայ եւրոպական բացատրութիւններով ու դարձուածներով, և առաւել վերլուծական, առաւել բացայայտ ոճ մը կը ստանայ, բոլորովին աննման հին դասական ոճին, խճողեալ արաբերէն և պարսկերէն ասացուածովք, ճըշմարիտ կոյտ մը անվերջանալի համաբարդութեանց, և երկդիմի կամ անիմաստ պարբերութեանց, որք եթէ դպրոցներու մէջ ուսանողաց գլուխը կը ճաթեցնէին, դպրոցէն դուրս գործատէր հասարակութեան մը կամ իրենց միտքը մշակելու համար գիրք կարդացող անձերու շատ դիւրութիւն չէին կըրնար ընծայել իրենց դժուարիմանալի և յաճախ դատարկ պարունակութեամբ ։ Այս զգալի անպատեհութիւն տակաւ կը վերնայ ջանիւք Թուրք գրագիտաց բաւական նշանաւոր խմբի մը, որ անընդհատ գործունէութիւն մը ցոյց կուտայ լրագրական և մատենագրական ասպարէզներու վրայ ։ Եթէ լեզուին մշակումն յայտարար նշանն է ազգի մը մտային մշակման, Թուրք լեզուին վերջին տարիներու մէջ կրած մշակումն ու զարգացումն ինքնին լիուլի կ'ապացուցանէ թէ մեր Թուրք հայրենակիցք մտապէս տարուէ տարի զարգանալու ճամբուն մէջ են, և լեզուին նոր ոճով մշակումն ալ մեծապէս պիտի նպաստէ այդ շարժման ։

Դպրոց, Տպարան, Լեզու և Գրականութիւն, ասոնք են գլխաւոր տարերք ժողովրդի մը յառաջդիմութեան, և չէ թէ մեր Թուրք հայրենակցաց ունայնասիրութիւնը շոյելու, այլ ի տես կատարուած իրողութեանց՝ մեր ազգայնոց բարինախանձ գրգռելու փափաքն է որ անկեղծապէս կը հաստատենք թէ՛ այդ չորս առարկայից վրայէն դիտուելով՝ մեր Թուրք հայրենակցաց մէջ մանաւանդ վերջին ժամանակներս տեղի ունեցած յառաջդիմութիւնք անուրանալի են ։ Բայց չենք կրնար մոռնալ ուրիշ կէտ մը, որ եթէ անհրաժեշտ մէկ տարրն է ժողովրդի մը գործնական յառաջդիմութեան, անտես չէ առնուած ո՛չ Թուրք կառավարութենէ ո՛չ ալ Թուրք ժողովրդեան կողմէ ։ Արհեստաւորի մը կազմութիւնն ևս Վեհ. Սուլթանին մասնաւոր հոգածութեան առարկայ եղած է, և իրողութիւն մ'է թէ երկար ժամանակէ ի վեր անուանապէս գոյութիւն ունեցող Արհեստական վարժարանք վերջերս նոր ոգի մը, նոր և առաւել արդիւնաւոր ուղղութիւն մը ստացած է ։ Վաճառականութեան դպրոցի մը հաստատումն ևս գործնական գիտելեաց ծաւալման հզօր միջոց մ'եղած է ։

Կէս դար կամ մինչեւ իսկ քառորդ դար մ'յետոյ ի՛նչ պիտի լինի արդիւնքն այն մտային շարժման որ արդ կը տեսնուի մեր Թուրք հայրենակցաց մէջ ։ Ո՛վ կրնայ ժխտել թէ, շնորհիւ այս շարժման, բարոյական մեծ ոյժ մը չպիտի ստանայ Թուրք ազգը, նոր ոյժ մը, որ պիտի փոխարինէ ցայս վայր կորուսած ոյժերն, և որով իբրեւ բազմամիլիոն ժողովուրդ մը և իբրեւ կազմակերպեալ կառավարութիւն իւր արդէն ունեցած նիւթական ահագին ոյժերուն պահպանման համար նոր գըրաւական մը պիտի ստանայ ։ Եթէ կը հաւատանք թէ դաստիարակութիւնը զօրութիւն է, շուտով պէտք է ըմբռնենք թէ, շնորհիւ դաստիարակութեան, Թուրք ժողովրդեան ապագային նկատմամբ այս լաւատեսական գուշակութեան մէջ չափազանցութիւն չկայ բնաւ ։ Անհատք կրնան կարճատես լինել . բայց ազգերու համար քառորդ դարու, կէս դարու կամ ամբողջ դարու մը պատահականութիւնք վաղուան պատահականութեանց չափ ստիպողական կարեւորութիւն մը պարտին ունենալ ։ Այդ հաստատ համոզմամբ, արժան կը համարինք մեր ազգայնոց ամեն դասերուն խորին ուշադրութեան յանձնարարել մեր Թուրք հայրենակցաց կըրթութեան և յառաջդիմութեան համար ըրած գովելի ջանքերն, և այս ուղղութեամբ արդէն ձեռք բերած զարմանալի արդիւնքները ։

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՄԱՍԻՍ, հաստատեալ յամին 1852, կը հրատարակուի այժմ իբրեւ Շաբաթաթերթ ։

ՄԱՍԻՍ Շաբաթաթերթի մէն մի թիւը կը պարունակէ նոյն չափով Ազգային, Ներքին, Արտաքին, Քաղաքական և Գրական բոլոր կարեւոր լուրերն ու տեղեկութիւնները ։

ՄԱՍԻՍ Շաբաթաթերթն, իւր մէն մի թուով, կը հրատարակէ նաեւ Խմբագրական Տեսութիւններ, ազգային, քաղաքական, ընկերային, ընտանեկան և տնտեսական նիւթերու վրայ ։

ՄԱՍԻՍ Շաբաթաթերթին ամեն թիւը կը պարունակէ նաեւ օգտակար յօդուածներ գիտական և պատմական զանազան նիւթոց վրայ, հետաքրքրաշարժ և բարոյալից նորավէպեր, և ընտիր թարգմանութիւններ ու քերթուածներ ։

ՄԱՍԻՍ Շաբաթաթերթն հանդէս մ'է և Լրագիր մ'է միանգամայն ։

ՄԱՍԻՍ Շաբաթաթերթի մէն մի թիւը կը բաղկանայ մանր և խիտ տառերով կազմուած 20 երեսներէ, և տարին կը կազմէ աւելի քան 1,000 երեսներէ բաղկացեալ ընտիր հատոր մը մաքուր տպագրութեամբ, իւր Յաւելուածներէ զատ ։

ՄԱՍԻՍ Շաբաթաթերթի տարեկան գինն է միայն ԿԷՍ օսմանեան ոսկի, և վեցամսեայն՝ ՔԱՌՈՐԴ օսմանեան ոսկի ։ Ձեռքէ կը ծախուի 60 փարա գնով ։ Թղթատարութեան տարեկան ծախքն է միայն 15 ղրուշ ։

ՄԱՍԻՍ ի վերջին թիւը կը պարունակէր.

Ա. ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ Քանի մը խորհրդածութիւններ Հայոց հողային դրութեան վրայ ։ Գրեց Բ. ՔԷՉԵԱՆ

Բ. ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ . Լորտ Նորթպրուք, Լորտ Սէլպորն, Սըր Ջորճ Տէլ, Պ. Ջամպըրլէյն, Լորտ Տէրպի, և այլն .

Գ. ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ ։ Առ հայն ազատենեալ . Գրեց Ե. Զ

Դ. ԶԱՆԱԶԱՆՔ . Մարդակեր ծառը .

Ե. ՆՈՐԱՎԷՊ. Կատակ մը. Գրեց * * *

Զ. ՔԱՂՈՒԱԾՔ ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԼՐՈՑ . Արտաքին, Ներքին, Ազգային .

Է. ԴՐԱՄԱԿԱՆ .

Ը. ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ. «ՍԻՄՈՆԷ ԵՒ ՄԱՐԻ»։

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

)(109)(

ՖՈՐԹԻՒՆԷ ՏԸ ԲՈՒԱԳՈԲԷ

ՊԱՐՈՆ ԼԸՔՕՔԻ ԾԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՊԱՐՈՆ ԼԸՔՕՔ ԿԸ ԳՈՐԾԷ

Դ.

«Չեմ գիտեր թէ ամուսնացա՞ւ անդ, և մինչեւ իսկ թէ կենդանի՞ է տակաւին, վասն զի մեր հօր մեռնելէն ի վեր լուր մ'առած չեմ իրմէ ։

2. Աննա Օ'Սիւլիվան, ծնեալ 1790 ին, ամուսնացեալ 1805 ին ընդ Ճօն Սլուհի, և մեռեալ 1809 ին ։

«Աննա, իմ մեծ քոյրս, աղջիկ մը ունեցաւ Ճօն Սլուհէն 1806 ին, Ճիւլիա անուն, որ 1821ին ամուսնացաւ ի Լոնտրա, Ուիլեըմ Նէյլէի հետ, և 1828 ին մեռաւ, թողլով աղջիկ մը, Սօֆի Նէյլէյ անուն ։

«Այս աղջիկ, ծնեալ 1822 ին, այժմ տասն և վեց տարու պարտի լինիլ, և իմացայ վերջին ժամանակներս թէ դաստիարակուհի եղած է լորտի մը քով, որ Սալիզպըրիի կոմսութեան մէջ դղեակ մը կը բնակի, և թէ ամուսնանալու վրայ է ։

«3. Էլիզապէթ Օ'Սիւլիվան, որ ես եմ ։

«Ծնած եմ 1798 ին, և ծնողացս մահուընէն յետոյ անտէրունջ և անապրուստ մնալով, զիս մարդասիրաբար ժողովեցին Տըպլինի կաթոլիկ վարժարանն, ուր աղքատ աղջիկներ կը դաստիարակեն, և տասնչորս տարեկան հասակիս մէջ վաճառատուն մը դրուեցայ Ֆրանսայի Ապվիլ քաղաքը ։

«Անդ ամուսնացայ 1816 ին, գործարանի դեր-վարպետի մը հետ, որ Բիէր Կիշար կը կոչուէր, և զոր երկու տարի յետոյ կորսնցնելու դժբաղդութիւնն ունեցայ ։

«Այրի մնացի Քաթէրին աղջկանս հետ, որ քսան և մէկ տարու պիտի լինի, և զոր կը յուսամ ամուսնացնել ընդհուպ քաջ երիտասարդի մը հետ, որ բամպակի մանարանի մը մէջ կ'աշխատի և Ժան Պէրնիէ կը կոչուի ։

«Իցի՜ւ թէ խեղճ Քաթէրինս իւր մօրմէն աւելի երջանիկ լինէր ։

«4. Ճօրճինա Օ'Սիւլիվան իմ երկու կրտսեր քոյրերուս առաջինը, ծնեալ 1801 ին ։

«Ինձմէ երկու տարի յետոյ Ֆրանսա եկաւ, և Փարիզ տան մը մէջ դրուեցաւ, ուր ըսին ինձ թէ 1818 ին ամուսնացեր է Լըքօնթ անուն պաշտօնատարի մը հետ ։ Իմացայ թէ արու զաւակ մ'ունեցեր էր, և թէ ինքն ալ երկար ժամանակէ ի վեր մեռած էր, բայց չկրցի երբեք իմանալ թէ այդ արու որդին ի՛նչ եղած էր, վասն զի քանի մ'անգամ նամակ գրեցի քրոջս և ամուսնոյն, և պատասխան չստացայ երբեք ։»

Պ. Լըքօք՝ այս պարզմտօրէն խըմբագրեալ վիճակացոյցն անդուլ ուշադրութեամբ կարդալ սկսելէն ի վեր՝ առաջին անգամ ընդհատեց ընթերցումն և սկսաւ խորհիլ բարձրաձայն ։

— Այդ արու զաւակ Թերէզի հայրն է, ինչպէս որ Տիկին Լըքօնթ ըսած է գործաւորին, մտմտաց ։ Թուականները կատարելապէս կը համաձայնին ։ Լըքօնթ 1820 ին ծնած էր, 1855 ին ամուսնացաւ, և 49 տարու մեռաւ 1869 ին ։ Ճշգիւ այս է ։ Թերէզ 1857 ին ծնած է, հետեւաբար Օ'Սիւլիվան հազարապետին քրոջ թոռն է, և հայրն ալ հազարապետին քեռորդին ։

Ուրեմն Քամպըրմէրի աղջիկնէն աւելի մերձաւոր ազգական է նմա ։

Այս գիր 1838 ին գրուած է և մինչեւ Օ'Սիւլիվանի Քաթէրին Կիշար քեռորդին կը հասնի, որ նոյն տարւոյն մէջ Ժան Պէրնիէ անուն անձի մը հետ ամուսնացած է ։

Բայց Բիէտուշ, որ Քամպըրմէրի հետ մտերմացած էր, իմացուց ինձ թէ այդ Քաթէրին Կիշար, որ ամուսնանալով Քաթէրին Պէրնիէ եղած էր, աղջիկ զաւակ մը ծնած էր Բօլին անուն, որ Քամպըրմէրի հետ ամուսնացած և քանի մը տարի յետոյ մեռած էր՝ թողլով այն աղջիկը՝ զոր գողցած էին նախընթաց իրիկուն ։

Այդ աղջիկ երրորդ սերունդ է, հետեւաբար հազարապետին քրոջ թոռնորդի ։

Այս սկիզբը դնելէ յետոյ, Պ. Լըքօք եզրակացութիւն մը հանել ուզեց ։

— Ենթադրելով որ, ըստ ինքնիրեն, գործաւորին աղջկան առեւանգումն և օրիորդ Լըքօնթի դէմ եղած փորձը միեւնոյն անձի կողմէ կատարուած լինի, այն անձ ուրիշ ճիւղէ ժառանգ մը կրնայ լինիլ, ասոնցմէ հեռագոյն աստիճանէ, և հետեւաբար ասոնց ջնջուելուն փափաքող ։

Տեսնենք ։ Օ'Սիւլիվաններուն անդրանիկն է Աննա, ամուսնացեալ Սլուհ անուն անձի մը հետ և ծնեալ զՃիւլիա Սլուհ, որ Նէյլէյ անուն անձի մը հետ ամուսնացած է և 1828ին Սօֆի անուն աղջիկ մ'ունեցած ։

Այդ Սօֆի ամուսնանալու վրայ է եղեր 1838ին ։

Ընտանեաց պատմութիւնը չերթար աւելի հեռի ։

Եթէ Սօֆի ողջ է, Թերէզի հետ նոյն աստիճանաւ ազգական է հազարապետին ։ Եթէ մեռած է և արու կամ էգ զաւակ մը թողած, այն մանչ կամ աղջիկ՝ Քամպըրմէրի աղջկան աստիճանը կ'ունենայ ։

Եւ խոկոյն աւելցուց Պ. Լըքօք .

— Եթէ երկու փորձերն ընող ժառանգն այդ ճիւղէն է, երկրորդ ենթադրութիւնը միայն կրնայ ընդունիլ, վասն զի Սօֆի Նէյլէյ չկրնար Մարթայի ջնջումը մտաբերել, որ քրոջ թոռնորդի մ'է ։

Հարկ կը լինի ուրեմն գիտնալ թէ այդ Սօֆի Նէյլէյ որո՞ւ հետ ամուսնացած է 1838 ին և ի՛նչ եղած ։

Բայց տակաւին ուրիշ ճիւղ մ'ալ ունիմ քննելիք ։ Նայինք վերջին քրոջ վերաբերեալ ծանօթութիւնն .

«5. Էլէն Օ'Սիւլիվան, քոյրերուս ամենէն կրտսերը, ծնեալ 1810ին ։ Մեր մայրը զայն ծնած միջոցին մեռաւ, և ես ալ իւր առաջին մանկութեան ժամանակ տեսած եմ զայն ։

«Նա ինձմէ աւելի թշուառ եղաւ, վասն զի հարկադրեցաւ կատակերգակ դերասանուհի լինիլ Անգլիոյ մէջ ։

«Գաւառական դերասանական խումբերու մէջ կը խաղայ, և կը լսեմ որ վերջին ժամանակներս ամուսնացեր է Հարրի Ֆասիթ անուն շրջիկ դերասանի մը հետ »։

— Ֆասի՛թ, գոչեց Պ. Լըքօք ։ Բայց սպաննեալ կնոջ անո՛ւնն է այդ ։

Պ. Լըքօքի զգացած զարմանքն իւր ուրախութեան միայն կը հաւասարէր ։

Բնաւ չէր սպասեր այսպիսի գիւտ մ'ընել, և կը հասկնար բոլոր կարեւորութիւնն ։

Արպալէթ փողոցին մէջ սպաննեալ կինը Մարի Ֆասիթ կը կոչուէր ։

Ուստի ներելի էր ենթադրել, թէ հազարապետին կրտսերագոյն քրոջ՝ Էլէն Օ'Սիւլիվանի դուստրն էր, ամուսնացեալ Հարրի Ֆասիթ անուն շրջիկ դերասանին հետ ։

Եւ եթէ ճշմարիտ էր այս ենթադրութիւն, ամեն բան կը պարզուէր, ամեն բան կը հասկցուէր ։

Ուրեմն, Մարի Ֆասիթ՝ Օ'Սիւլիվան հազարապետին հարազատ քեռորդին էր, և հետեւաբար միակ ժառանգն ։

Թերէզ Լըքօնթ, քրոջ թոռն, անկէ յետոյ կուգար, Թերէզ Լըքօնթէն ետքն ալ Մարթա Քամպըրմէր, քրոջ թոռնորդի ։

Եթէ կար մարդ մը, որ Օ'Սիւլիվանի ազգատոհմին անդամներն հետզհետէ ջնջելու շահ ունենար, այն մարդ հարկաւ Մարի Ֆասիթէն պիտի սկսէր ըսպանութիւնք ։

Մարի Ֆասիթ առաջին արդելքն էր, Թերէզ Լըքօնթ երկրորդն և Մարթա Քամպըրմէր երրորդը, զորս ետեւէ ետեւ ջնջել հարկ էր ։

Վերջին գծին մէջ Սօֆի Նէյլէյի սերունդը միայն կային, եթէ իրօք զաւակ թողած էր, և այն տղայք, եթէ ողջ էին, հարկաւ նոքա պիտի ժառանգէին հազարապետին բովանդակ հարստութիւնն ։

Ուրեմն մեծ կասկածներ կային թէ անոնցմէ մին էր Մարի Ֆասիթն ըսպաննողն ։

Այսպէս կը խորհրդածէր Պ. Լըքօք, բայց շատ չանցած՝ ծանր առարկութիւնք ներկայացան իւր կորովի միտք ։

— Այո՛, մտմտաց . բայց ապացոյց մը չկայ թէ Մարի Ֆասիթ կրտսերագոյն քրոջն էր [illegible] Օ'Սիւլիվանի ։

Հաւանական իսկ է թէ չէր ։

Նախ, Ֆասիթ անուն շատ կայ Անգլիոյ մէջ ։

Երկրորդ և մանաւանդ Արպալէթ փողոցի սպաննեալ կինն անշուշտ քսան երկու քսան երեք տարեկանէն աւելի չէր, երբոր սպաննուեցաւ ։ Էլէն Օ'Սիւլիվան 1837 ին միջոցներն ամուսնացած է, այսինքն ասկէց քառասուն տարւոյ չափ առաջ ։ Որպէս զի մայր լինէր Մարի Ֆասիթի, պէտք էր որ այդ դուստրն իւր ամուսնութենէն տասնհինգ տասն և ութ տարի յետոյ ծնած լինէր, և ինքն ալ քառասուն տարին անցած ։

Ասկէ զատ, Էլէն դերասանուհի էր թափառական թատերախմբի մը մէջ, և ամուսնացեալ գաւառացի խեղճ դերասանի մը հետ . ուստի թշուառութիւնք շատ ծերացուցած պէտք է լինի զայն ։

Եւ կ'սկսէր երկրայել Պ. Լըքօք ։

Յետոյ իւր մակաբերութիւնները շարունակելով կ'ըսէր ինքնիրեն ։

— Միւս կողմէ, սպաննեալ կինը Թատրոնի մը կողմնոցներուն մէջ ծընած և կատակերգութիւն խաղալով ապրող ծնողաց ձեռօք մեծցած աղջկան մը գեղեցկութեան տեսակն և անկանոն կեանքն ունէր ։

(Շարունակելի)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Շաբաթ առաջ Քաղաքական Տեսութեան մէջ յիշած էինք թէ Պիսմարք իշխանն սկսած է իւր արտաքին աշխարհակալութեան վրայ համարատուութիւն ընել Խորհրդարանին, հրատարակելով այն պաշտօնագրեր որք կը վերաբերին Արեւմտեան Ափրիկէի եզերաց վրայ Գերմանիոյ վերջերս կատարած աշխարհակալութեանց։ Այս պաշտօնագրերու ընթերցումէն պայծառապէս կ'երեւի պատճառն այն ցրտութեան, որ, ինչպէս արդէն առիթ ունեցած ենք նշանակելու, ժամանակէ մ'ի վեր կը տիրէ Մեծին Բրիտանիոյ և գերմանական Կայսրութեան միջեւ։ Պիսմարք իշխանն Ափրիկէի այս մասին մէջ Անկրա Բէքուէնան և մերձակայ վայրերը գրաւելէ առաջ հարցուցած էր Անգլիոյ թէ այդ վայրերն իւր իշխանութեան ներքեւ կը նկատէ՞։ Լորտ Կրանվիլ, ժամանակ մը պատասխան չտուաւ այս հարցման. յետոյ կարծիք յայտնեց թէ այդ վայրերու գրաւումը Գերմանաց կողմէ՝ կը դպչի Անգլիոյ շահուց. յետոյ լորտ Տէրպի հեռագիր մը քաշեց Բարեյուսոյ Հրուանդանի անգլ. գաղթային կառավարութեան, որ Ափրիկէի այդ մասն եւս իւր իշխանութեան ներքեւ առնուլ փորձեց. բայց Պիսմարք իշխանը բնականապէս ընդդիմացաւ մտասաներորդ ժամուն միացեալ այս անգլիական գրաւման ձեռնարկներուն, և, հաստատելով թէ Անգլիա, գերմանական գրաւման դէմ ցուցած տհաճութեան հակառակ, վաւերական իրաւունք մը չունէր ստացած այդ տեղերու վրայ, գրաւել տուաւ զանոնք, և ասոր վրայ լորտ Կրանվիլ ճանչցաւ Գերմանիոյ աշխարհակալութիւնն, և անոր պաշտպանութիւնը խնդրեց գերմանական նորահաստատ գաղթականութեանց մէջ գործ ընող անգլիացի հպատակաց համար։ Այսպէս, Անգլիացիք ցաւօք սրտի կը տեսնեն թէ այս գաղթային խնդրոյ մէջ Անգլիա վեհանձն և արժանավայել քաղաքականութիւն մը չէ բռնած, և Թայմզ և ուրիշ մեծ թերթեր աւելի իրաւունք կուտան Պիսմարք իշխանին քան լորտ Կրանվիլի ընթացից։ Թէեւ անկէ ի վեր Պ. Կլատսթըն Գերմանաց սիրտը շահելու յարմար խօսքեր բրաւ, գոհունակութիւն յայտնելով անոնց գաղթային ձեռնարկութեան համար, բայց Գերմանք, դէթ անոնց պաշտօնական ակումբներն և կէս-պաշտօնական թերթերն այնպէս համոզուած կը թուին թէ Անգլիա բնաւորմամբ հակառակ է ամեն Տէրութեան որ կ'ուզէ մեծ ծովերու եզերքը գաղթականութիւններ հիմնել։ Թուցէ բոլորովին սխալ կարծիք մը չէ այս։

Ֆրանսայի մէջ, արմտեաց մաքսերը քննելու պաշտօնով կազմեալ մասնախումբը տեղեկագիր մը մատոյց Երեսփոխանական ժողովին։ Կ'ըսէ թէ Ֆրանսայի մէջ ցորենի և ուրիշ արմտեաց արտադրութիւնը վերջին 30 տարւոյ մէջ աճած է տակաւ առ տակաւ բայց չարունակ, և թէ հարիւրակալի (էքթառ) գլուխ հաշուելով, այս բերքեր Ֆրանսայի մէջ այժմ աւելի կը բուսնին քան Միացեալ Նահանգաց մէջ։ Բայց քանի որ արտադրութիւնք աճած են, գիները նուազած են։ Խնդրանաց և մատուցման օրէնքին համեմատ, ֆրանսացի հողագործը պարտի քաղել արտադրմանց աճման պտուղը։ Բայց արտադրման աճումէն չօգտիր հողագործն, ըստ որում օտար երկիրներէ ներածեալ արմտիք և չհաշուութիւնք կը ներգործեն գնոց վրայ։ Ներածումը չաւելնար ժողովրդեան պահանջմանց համեմատութեամբ, այլ գնոց բարձրացման կը հետեւի։ Ցորենի օտարազգի արտադրիչը կամ վաճառականը միշտ կը հաշուէ իւր գներ ո՛չ թէ արտադրման ծախուց համեմատ, այլ ֆրանսական հրապարակաց վրայ ընտանիք բարձրագոյն գնոց համեմատ։ Հետեւապէս, արմտեաց սպառողք ի Ֆրանսա խիստ քիչ անգամ կ'օգտին ներածումէ. բայց ընդհակառակն միշտ կ'օգտին արմտեաց բնիկ արտադրութեան աճումէն։ Հնդկաստանէն և Ամերիկայէն բերուած արմտիք Ֆրանսայի մէջ կրնան վաճառուիլ 5-6 ֆրանք պակաս սովորական գնէն, ուստի և կրնան 3 ֆրանք մաքսի յաւելումը կրել, առանց պատճառելու արմտեաց վրայ գնոյ բարձրացումն։ Այսպէս կը յայտարարէ մասնախումբն, և այս յայտարարութեանց վրայ յենլով կ'առաջարկէ հարիւր քիլօկրամ ցորենի վրայ 3 ֆրանք մաքսի յաւելում, 7 ֆրանք ալիւրի վրայ, 1½ ֆրանք վարսակի ([illegible]) վրայ, և 2 ֆրանք հաճարի ([illegible]) և գարիի վրայ։

— «Աշխարհականացման» քաղաքականութիւնն օր ըստ օրէ յառաջ կը տարուի Ֆրանսայի մէջ։ Զինուորական հիւանդանոցներու յատկացեալ քահանաներն ալ վերցուեցան, և դեկտ. 12ին, Եկեղեցւոյ վճարման ըմբեան այն մասին մէջ որ Բանակին ծախուց կը վերաբերէր, Պ. Ֆրէբէլ (Եպիսկոպոս) ի զուր ընդդիմացաւ հակակղերային այս նոր տնօրինութեան, զի 115ի դէմ 385 քուէով Երեսփոխանք որոշեցին աշխարհականացնել զինուորական հիւանդանոցներն ալ։

— Անգլիական լրագրաց մէջ բաւական աղմուկ կը հանուի «Մակեդոնիոյ» խնդրոյ մը վրայ, ուր գործուած հարստահարութեանց տեղեկագրեր կը ղրկուին լրագրութեան, և դիմումներ կը լինին, մինչ յայտնի է թէ Մակեդոնիոյ Օսմանեան իշխանութիւնք բացորոշապէս կը ժխտեն այդ կարծեցեալ բռնութիւններ, սպանութիւններ, կեղեքումներ, առեւանգումներ, և այլն։

— Պետրպուրկէ կը գրեն առ Փոլիթիշէ Քորրէսփոնտէնց թէ բնաւ տարակոյս չկայ որ Եգիպտական գործոց մասին անգլիական առաջարկները պիտի մերժուին թէ՛ Պետրպուրկէ և թէ այլուր։ Ռուսիա պիտի առաջարկէ Միջազգային Յանձնաժողովոյ մը կազմութիւն, յորում Ռուսիա ներկայացուցիչ ունենայ, խնդիրը ստուգելու պաշտօնով։ Ռուսիա կը պնդէ իւր այն իրաւանց վրայ թէ պէտք է մասնակցի եգիպտական խնդրոյ որոշման, մանաւանդ Սուէզի ջրանցքին վերաբերեալ խնդրոյ որոշման, յորս մասնաւոր շահ մ'ունի՝ խաղաղական Ովկէանու ռուսական ստացուածոց պատճառաւ։ Զարին կառավարութիւնը շրջաբերական մը ղրկեր է Տէրութեանց, ծանուցանելով թէ Գահիրէի մէջ միջոցներ ձեռք առած է Ընդհանուր Պարտուց Միջազգային Յանձնաժողովոյն մասնակցելու համար, և Տէրութեանց աջակցութիւնը խնդրելով։ Ռուսիա, Գերմանիոյ և Աւստրիոյ նման, ցարդ գրեթէ չէզոք մնացած էր Եգիպտոսի խնդրոյն մէջ. որովհետեւ անոնց չափ իսկ ուղղակի շահ չունի այդ խնդրոյ մէջ, և Աղեքսանդրիոյ տուգանաց խնդրոյն եւս կարեւորութիւն չի տար, ըստ որում քիչ Ռուսներ կան բնակեալ յԵգիպտոս, և Աղեքսանդրիոյ դէպքերէն վնասուած Ռուսներ յոյժ սակաւաթիւ պարտին լինել։ Ուստի, լոկ քաղաքական շարժառիթներու պէտք է վերագրուի այն նոր [illegible] զոր Զարին կառավարութիւնն այս միջոցիս ցոյց եգիպտոսի խնդրոյն նկատմամբ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հոգելոյս Ներսէս Պատրիարքի մահուան քառասնօրէին առթիւ, Պատրիարքական Տեղապահ Գեր. Տ. Գէորգ Ծ. վարդապետ Ռուսճուքլեան երէկ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատոյց ի Մայր Եկեղեցի, ուր խուռն բազմութիւն ազգայնոց ներկայ էր։

Յետ աւարտման Պատարագին, եկեղեցական դասն և դպիրք թափօրիւ Մայր Եկեղեցւոյ գաւիթն երթալով, Կաթողիկէ մը երգեցին հոգելոյս Պատրիարքին շիրմին վրայ։

Ազգային Վարչութեան Քաղաքական ժողովոյ ատենապետ Վսեմ. Մաղաքիա Սիմոն պէյ երկու օրէ հետէ անհանգիստ է։

Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Ամեն. Տ. Մկրտիչ Սրբազան հեռագրաւ բողոքեր է առ Ազգ. Վարչութիւնն՝ յանուն պատուոյ Կիրակոս եպիսկոպոսի և [illegible]։

Դուրեան Կարապետ անուն անձն, որ, ինչպէս կը յիշեն ընթերցողք, հոգելոյս Պատրիարքին դէմ դատ բացած էր, այս անգամ ալ Իւսկիւտարի դատարանէն կոչնագիր յղած է առ Պատրիարքական Գեր. Տեղապահն։

Մեզ գրում են Կ. Պոլսից, որ այն տեղի լրագիրներում հրատարակվում են թղթակցութիւնք Վաղարշապատից, երբեմն և Թիֆլիզից, որոնք խիստապէս ստանում է Պ. Թիւլպէնճեանցը մի եպիսկոպոսից, որ երբեմն նշանաւոր դեր էր խաղում Ս. Էջմիածնում և այժմ էլ հալածւում է կաթողիկոսական հարցի վերաբերութեամբ սխալ և ծուռ տեղեկութիւնք, միայն աչքի առաջ ունենալով իւր անձնականը, որպէս զի կաթողիկոս ընտրուի մի այնպիսի առաջնորդ եպիսկոպոս որ նորա անցեալ յանցանքները և զեղծումները մոռացութեան տալով թողլ տայ նրան, առանց քննութեան, վերադառնալու իւր հայրենիքը Տաճկաստան։

(Մեղու Հայաստանի)

Գեր. Կարապետ Ծ. վարդապետ Բագրատունին, որ, ինչպէս կը յիշուի, Տիգրանակերտի առաջնորդական Տեղապահ ընտրուած էր, պատճառաւ բռնելով հրաժարական մը տուած է Ազգ. Կեդր. Վարչութեան։

Ահաւասիկ պատճէնը

Կը կարծենք թէ Վարչութիւնս նկատողութեան առնլով հրաժարագրին մէջ յառաջ բերուած պատճառները, պիտի մերժէ զայն։

«Գերապատիւ Ս. Հայր Պատր. փոխանորդ, նախագահ Ազգային Կեդրոնական պատկառելի վարչութեան Քաղաքական ժողովոյ։

Յայտնի է թէ մեք հոգեւորականքս առանձին դերքի մը մէջ ենք. մարմնաւոր մարդիկ, ինչ կոչման մ'ալ և եղած լինին, մեր հոգեւոր հովանւոյն տակ իրենց մեղաց թողութիւն կը հայցեն, կ'աղաչեն մեր կենսագրութեան վերայ ձեւել իրենց կենաց ընթացքը. երկնային իշխանութիւնք իսկ յարգած են մեր կոչման բարձրութիւնը։ Այս մտօք է անշուշտ, որ մեր երկնային վարդապետը, զմեզ երկրի աղը կոչած է։ Այսպէս ուրեմն մեզմէ շատ կը պահանջուի, քանզի շատ տրուած է։ Եւ սակայն ի՞նչ օրինաւոր հունձ կրնայ ակնկալել վարդապետ մը իրեն յանձնուած այն արտէն, որոյ վրայ դեռ ինքը զայն չ'տեսած, այլք որոմն կ'ցանեն։ Այն ինչ վարդապետ մը ինչ ալ որ եղած լինի, հոգեւորական լինելէ առաջ՝ մարդ է, որպէս և քրիստոնեայ լինելէ առաջ՝ հայ։ Ահաւասիկ մեր մտածման այս կէտը՝ զմեզ հարկադրած է ներկայ խնդրոյ գրութիւնս Պատկառելի Վարչութեանդ ներկայել։

Արդ՝ որպէս գիտէք՝ ըստ որոշման Պատ. վարչութեանդ Տիգրանակերտի Առաջն. Տեղապահութեան պաշտօնը մեր նուաստութեանս յանձնուած է, զոր մեք, համաձայն մեր ուխտին, ընդունած ենք։ Բայց այժմ մեր ստացած ստոյգ տեղեկութիւնները կը հաւաստեն թէ Տէրունեան Հոգեւորհն Տ. Մաղաքիա վարդապետը մեզի դէմ, անդ կուսակցութիւն մը կազմած է։ Այս մտօք ազգային թերթի մը մէջ հրատարակութիւն իսկ երեւցաւ, ուր մեր անձին դէմ ակնարկութիւն ևս կար։ Ուրեմն ինչ կարող է առնել մեր նուաստութիւնն այն տեղ, ուր դեռ մեք պաշտօնի գլուխ չանցած, ոմն յեղբարց մերոց ի Քրիստոս կաշխատի մեր ամենէն զօրեղ զէնքը՝ բարոյական ազդեցութիւնը կոտրել։

Ուստի նուաստս, թէեւ պատրաստ [illegible] Ազգիս և Եկեղեցւոյս ծառայել, և սակայն առ պարագային, նոյն իսկ Աստուծոյ և Ազգիս առաջ պատասխանատու չլինելու համար, կաղաչեմ թող բարեհաճի Պատ. Վարչութիւնդ այժմէն դիս ազատ կացուցանել այդ պաշտօնէն։

Մնամ հաւատարիմ պաշտօնեայ
որդի Ազգիս և Եկեղեցւոյս
Կարապետ Ծ. Վ. Բագրատունի
1884 դեկտ. 3

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Զրոյց կայ թէ շաբթուս մէջ Նախարարական կարեւոր փոփոխութիւնք տեղի պիտի ունենան։

Ծովային սպայակոյտի անդամ Միրլիվա Մէհէմմէտ փաշա Խարբէ-Մախսուսէի անօրէն ընտրուեցաւ։

Վեհ. Սուլթանն հրամայած լինելով որ ծովային Նախարարութեան հրամանին ներքեւ դրուած վաշտը ջրանկրաց խումբի մը վերածուի, այսօր յիշեալ նախարարութեան պաշտօնատան մէջ հրշէջական մարզեր և փորձեր պիտի կատարուին ի ներկայութեան Նախարարաց և բարձրաստիճան պաշտօնէից։

Նորին Կ. Վեհափառութիւնն հրամայած է նաեւ որ Իւսկիւտարի համար ալ ջրանկրաց երկու խումբ կազմուի, մին Սէլիմիէ զօրանոցին մէջ և միւսն ի Փաշա-գաբուսու, և պէտք եղած նիւթերն Իւր անձնական գանձէն հոգացուին։

Ինչպէս մեր շաբաթ առաջ թուով ծանուցինք, Հէվալէ ունեցող սեղանաւորներէն իննսուն և հինգ անձանց ստորագրութեամբ աղերսագիր մը մատուցուած լինելով կայսերական կառավարութեան, Թարիգ կը ծանուցանէ թէ Առեւտրական, Գանձային, Կրթական և Եվգաֆի նախարարներէն բաղկացեալ Յանձնախումբ մը կազմուեր է այդ խնդրոյն կարգադրութեան համար։

Վեհ. Սուլթանը գնահատելով ոստիկանութեան նախարար Քեամիլ պէյի անձնուէր և փութաջան ծառայութիւնները, բարեհաճեցաւ Պալատի աստիճան բարձրացնել զն. Վսեմութիւն։

Որչափ ալ որ Բ. Դրան կողմէ չորս ընտրելեաց պաշտօնական ցանկ մը մատուցուած է առ կայսերական պալատն արտաքին գործոց նախարարի խորհրդականի պաշտօնին համար, կը կարծուի սակայն թէ ժամանակ մը բաց պիտի մնայ սոյն պաշտօնն, և գործերը պիտի վարէ փոխանորդաբար Թղթակցութեան դիւանի տնօրէն Րէֆէթ պէյ։

Նախկին Մեծ-Եպարքոս և արտաքին գործոց նախարար Արիֆի փաշա անցեալ շաբթու ի ճաշ հրաւիրեցաւ Եըլտըզի պալատը։ Սեղանէն յետոյ Ն. Բարձրութիւնը պատիւ ունեցաւ մասնաւոր տեսակցութիւն մ'ունենալ Վեհ. Սուլթանին հետ։

Փարիզի Օսմանեան դեսպանատան նախկին կցորդ Շաքիր պէյ, որ ինչպէս կը յիշուի, Օսմանեան և Սերպիական երկաթուղեաց միացման կէտերն որոշելու համար կառավարական Քոմիսէր կարգուեցաւ վերջերս, ուրբաթ առաւօտ Սելանիկի շոգենաւով Վիեննա ուղեւորեցաւ, հանրօգուտ շինութեանց պաշտօնատան քանի մը գլխաւոր երկրաչափաց հետ։

Թէպէտ անցեալները զրոյց մը յիշատակուեցաւ թէ Պաշրի փաշա Ափրիկեան Տրիպոլսոյ Ֆեզանի գաւառակին կառավարիչ պիտի կարգուի, բայց այժմ կ'ըսուի թէ Բերայի նախորդ կառավարիչն, որոյ անպարտութիւնն հաստատուած է, աւելի մօտակայ գաւառի մը մէջ պաշտօն պիտի ստանայ։

Ոստիկանութեան նախարարութիւնը պաշտօնական ազդ մը ծանուցանելէ յետոյ թէ Զէրքէզաց պատմութիւն մը գրելու պատրուակաւ ոմանց կողմէ հանգանակութիւն մը բացուած է, կը զգուշացնէ հասարակութիւնն այդ տեսակ հանգանակութեանց մասնակցելէ։

Պ. Թուպինի առաջարկած է կայս. կառավարութեան թէ քարիւղի գործարանաց քով մէկ մէկ փուռ շինելով, քարիւղ հանելու համար վառուելիք փայտերով կրնայ նաեւ հաց եփուել առանց ծախուց։ Պ. Թուպինի, որ այդ փուռերուն համար արտօնութիւն կը խնդրէ, Նէտի-գուլէի կազարանին մէջ փորձ մը կատարեց յոյժ յաջող կերպիւ։ Քաղաքապետութիւնը՝ Պ. Թուպինիի խնդրած արտօնութիւնը տալու համար կը բանակցի Բ. Դրան հետ։

Սթամպուլ կը ծանուցանէ թէ արտաքին գործոց պաշտօնատան և քանի մը հիւպատոսարանաց մէջ փոփոխութիւնք պիտի լինին։ Կ'ըսուի նաեւ թէ Բ. Դրան դիւաններէն մին անկարեւոր դատուելով՝ պիտի ջնջուի։

Սերպիական կառավարութիւնը խնդրեց Բ. Դրնէն որ բանակցութեան մտնէ իրեն հետ հիւպատոսական դաշնագրութիւն մը կնքելու համար։ Նէօլոյօս կը կարծէ թէ Կայս. կառավարութիւնը նկատողութեան չպիտի առնու զայս հրաւէր, վասն զի, կ'ըսէ, Պերլինի դաշնագրին իրաւունք չտար Սերպիոյ հիւպատոսներ ունենալ ի Թուրքիա։ Իսկ Սթամպուլ հերքելով իւր յոյն պաշտօնակցին այս դիտողութիւնը, կ'ըսէ թէ Սերպիա կատարելապէս անկախ տէրութիւն մը լինելով իրաւունք ունի դեսպաններ և հիւպատոսներ ունենալ օտար երկիրներու մէջ։

Արքունի Փօրթրանոյին մէջ երեւան եկած զեղծումները քննելու պաշտօնով կարգեալ յանձնախումբն, որոյ նախագահն է ոստիկանութեան Նախարար Քեամիլ պէյ, իւր տեղեկագիրը պատրաստած լինելով մատոյց Բարձր. Մեծ. Եպարքոսին։

Արշիպեղագոսի կղզեաց կուսակալին առաջարկութեամբ, կրթական Նախարարութիւնը տարեկան 48,000 ղրուշի գումար մը յատկացուց Միթիլլէի Թուրք վարժարանաց։

Նէօլոյօս կ'իմանայ թէ վճռաքննիչ ատենի անդամ Իքիաթէս էֆէնտի հրաժարեր է իւր պաշտօնէն։

Ադրիանուպոլսոյ գաւառին երկրագործական տեսուչ Ճէմալ պէյ Հալքալըի տիպար-ագարակին և երկրագործական վարժարանին տնօրէն անուանեցաւ։

Նէօլոյոսի մէջ կը կարդանք.

«Ըստ մեր մասնաւոր տեղեկութեանց, Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդականաց դիւանն աւարտեր է հպատակութեանց վերաբերեալ կանոնագիրն, որ հանրային մեծ կարեւորութիւն ունի։ Այս կանոնագիր կը բացատրէ և կը մեկնէ հպատակութեանց վերաբերեալ օրինաց մի քանի յօդուածներն, որոց մեկնութիւնք դժուարութեանց առիթ կուտար, և մանաւանդ այն յօդուածներն, որք կը վերաբերին հպատակութեան փոփոխութեան, ինչպէս նաեւ Օսմանեան հպատակաց հետ ամուսնացեալ օտարազգի կանանց ժառանգութեան խնդրոց։ Այս նոր պատրաստեալ կանոնագիր Պետական խորհրդոյ քննութեան և վաւերացման ենթարկեցաւ։»

Կը յիշուի թէ Պէշիկթաշի հրապարակագիր Պ. Լավըլէյ, Լոնտրայի «Բէլ Մէլ Կազէթ» լրագրին մէջ յօդուածներ հրատարակելով, Մակեդոնիոյ մէջ Թրքաց կողմէ ի գործ դրուած կարծեցեալ հարստահարութեանց պատմութիւններ կ'ընէր։ Եւրոպական թերթերն ալ Սոֆիա բնակող 1200 Մակեդոնացւոց ստորագրութեամբ հեռագիր մը հրատարակած են, որով կը յայտնեն թէ յիշատակագիր մ'ուղղած են առ Պ. Կլատսթըն, որով Պ. Լավըլէյի յայտնութիւնները կը հաստատեն։

Բ. Դուռն, որչափ և այս մեքենայութեանց ոգին կը ճանչէր, հրահանգ տուած էր տեղական իշխանութեանց, որպէս զի իրաց վիճակին վրայ ճշգրիտ տեղեկագիր ուղղեն իրեն։ Այս տեղեկագիրք հասած են Ներքին գործոց նախարարութեան, և բացարձակ կերպիւ կը յայտնեն թէ յիշատակուած իրողութիւնք բոլորովին սուտ են. թէ Մակեդոնիոյ մէջ անդորրութիւն կը տիրէ, և թէ՝ ըստ սովորութեան՝ Պուլղար աւազակախմբեր սահմանագլխէն ասդին անցնիլ կը ջանան։

Միւս կողմէ Փիլիպէ բնակեալ 62 Մակեդոնացի երեւելիք գիր մը հրատարակած են, որով կը յայտարարեն թէ 1200 ստորագրութիւն կրող թղթերու ըրած յայտնութեանց ամենն ալ կեղծ Մակեդոնացիներէ հնարուած են խռովութիւն սերմանելու նպատակաւ, և կը բողոքեն անոնց դէմ։

Մոնիթէօր կ'իմանայ թէ «Պանք տը Քոնսթանթինոբըլ» անուն դրամատան վարչութիւնը Պոլսոյ հրապարակին գործոց վիճակը նկատողութեան առնլով, որոշեր է բաժնետիրաց ընդհանուր ժողով հրաւիրել և առաջարկել որ Կ. Պոլսոյ ճիւղը փակուի։

Այս առթիւ երկու ծրագիրք կան քննութեան առնուած. կամ յիշեալ դրամատունը միացնել Եպիրոս-Թեսալիոյ «Պանք Բրիվիլէժիէ» անուն դրամատան հետ կամ կեդրոնն Աթէնք փոխադրել և «Աթէնքի Պանքա» անուանելով զայն։ Այս նպատակաւ Փարիզի ճիւղին տնօրէն Պ. Բուրնիոյ Աթէնք կերթայ՝ ընկերութեան գլխաւոր ներկայացուցչաց հետ խորհրդակցելու։

Ամեն պարագայի մէջ, կ'ըսէ Անկլօ-Ֆրանսական թերթը, Պանք տը Քոնսթանթինոբըլ տարեգլխէն սկսեալ նոր գործողութեանց չպիտի ձեռնարկէ և իւր հաշուոց կարգադրութեամբ պիտի զբաղի։

Կ. Պոլսոյ ֆրանսական հիւպատոսարանն ուրբաթ օրն իւր վճիռն արտասանեց Սթամպուլ լրագրոյ տնօրէն Պ. Հանրի Լաֆանի կողմէ Ժուռնալ տը Քոնսթանթինոբըլի տնօրէն և խմբագիր Պ. Օտիպէրի և Պ. Լա Ժոնքիէրի դէմ բացուած դատի մասին։ Կը յիշուի թէ յիշեալ երկու եւրոպական թերթերը ժամանակէ մը հետէ զիրար կ'անուանարկեն նախատալից յօդուածներով։ Դատարանը տասնեւհինգօրեայ բանտարկութեան և 500 ֆրանք տուգանաց դատապարտեց զՊ. Օտիպէր և զՊ. Ժոնքիէր։

Հագիգաթ կը ծանուցանէ թէ Շիրքէթի Խայրիէի արտօնութեան պայմանաժամը մէկ տարիէն լրանալու մօտ լինելով, ընկերութիւնը կ'աշխատի վերանորոգել իւր պայմանագիրը։ Թուրք լրագիրը կը յաւելու թէ Շիրքէթը տրամադիր կ'երեւի այս անգամ Վոսփորի շոգենաւուց երթեւեկութեան գիներուն վրայ զեղչ մ'ընելու։

Ռուսաց կառավարութիւնն որոշեց վարժարան մը հիմնել Պաղեստինի մէջ, ուր պիտի աւանդուին արաբերէն և ռուսերէն լեզուները։ Կրօնական դասախօսութիւնք այս երկու լեզուաւ ալ պիտի լինին։

Եէմէնէն առնուած տեղեկութիւնք կը ծանուցանեն թէ այս օրերս քանի մ'օտարազգի ուղեւորք հոն գնացեր, և Մէրէպ անուն հին քաղաքին մէջ բազմաթիւ հնութիւններ կը հաւաքեն խիստ աժան գիներով։ Թէեւ անկէ քանի մը տարի առաջ այդ տեսակ հնութեանց վաճառումը կառավարութեան կողմէ արգիլուած լինելով՝ Կ. Պոլիս Օսմանեան Թանգարանը կը ղրկուէին, բայց այդ արգելքն յետոյ չշարունակուելուն համար թանկագին հնութիւնք այժմ մինչեւ իսկ փողոցներուն մէջ կը ծախուին, և ուղղակի յԵւրոպա կը ղրկուին։

Կէտիկ-փաշայի Թատրոնին տեղ կառուցանելիք վարժարանին շինութիւնն երէկ սկսաւ։

Ընդհանուր պարտուց վարչութեան Քոմիսէր Նազիֆ էֆէնտի՝ յիշեալ վարչութեան պաշտօնավարութեան առաջին օրէն սկսեալ 14 ամսուան մէջ տեղի ունեցած գործողութեանց վերաբերեալ տեղեկագիր մը մատոյց Ելմտական Նախարարութեան։

Պոլսոյ բնակեալ Քօմթի անուն յոյնի մը 12 տարեկան զաւակը չորս օրէ ի վեր անյայտ եղած է։

Անցեալները Փընտըգլըի առջեւ նաւաստի մ'սպաննող ոճրագործը Ղալաթիոյ ոստիկանապետ Սիւլէյման էֆէնտիի ջանիւք ձերբակալուած լինելով, հինգերորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Սիւլէյման էֆէնտիին։

Մարսիլիոյ թղթաբեր շոգենաւն այս առաւօտ եւր. ժամն 8 ին անցաւ Դարտանելէն։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱ

ԱԶԴ

Այն անձինք, որ Օսմանեան Կայսերական Պանքային կողմէ իբր Օսմանեան Հանրային Պարտուց Ա. Սէրիի Միացեալ արժէթուղթ տրուած 1էն մինչեւ 6, Բ. Սէրիի 48էն մինչեւ 56, Գ. Սէրիի 135էն մինչեւ 219 և Դ. Սէրիի թիւ 154էն մինչեւ 221 առժամեայ անդորրագրեր ունին, կը հրաւիրուին ամսոյս 24 յառաջիկայ չորեքշաբթի օրէն սկսեալ վերոյգրեալ անդորրագրերը ներկայացնել Օսմանեան կայսերական Պանքայի դրասենեկաց, ամեն երկուշաբթի, երեքշաբթի, չորեքշաբթի և հինգշաբթի օրերն, առաւօտեան ժամ 10էն մինչեւ 2, ի փոխարէն ընդունելու համար իրենց ինկած Միացեալ նոր արժէթուղթերը։

Այդ օրերէն զատ ուրիշ ժամանակ փոխանակութիւն տեղի չպիտի ունենայ։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԹՐԱՄՈՒԷՅԻ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ

ԱԶԴ

Թրամուէյի բաժնետերաց կը ծանուցուի թէ ընկերութեան վարչական խորհրդոյ որոշմամբ թիւ 25 տոկոսաւոր կտրոնն որ իւրաքանչիւր բաժնեթղթի վայ ոսկի դրամ 25 ղրուշ է, պիտի վճարուի ընկերութեան սնտուկէն յառաջիկայ 1885 տարւոյ յունուարի 10էն սկսեալ (Ն. Տ.)։

Կտրոններու կանոնաւոր ցուցակներ պիտի ընդունուին և ճշդուին յունուար 2էն սկսեալ, երեքշաբթի և ուրբաթ օրերը, ժամը 2էն 4, և վճարումք պիտի լինին 8 օր ժամանակամիջոցի մէջ։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ
Կ. Պոլիս, 20 նոյեմ. 1884

ԾԽԱԽՈՏԻ ՇԱՀԱԿՑԱԿԱՆ ՐԷԺԻ
ԹՈՒՐՔԻՈՅ

Րէժիի ընդհանուր Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ նուազուրդի կը դնէ՝ իւր ծխախոտի տերեւներուն ցամաքի ճամբով ի Կ. Պոլիս փոխադրութիւնն։ Այս ձեռնարկի պայմաններուն տետրակը փափաքողաց տրամադրութեան ներքեւ կը գտնուի Րէժիի վարչութեան կեդրոնատեղին ամեն օր առաւօտեան ժամը 10էն (ըստ Եւր.) մինչեւ ժամ 3. իսկ կնքեալ նամակով գրաւոր առաջարկութիւնք պիտի ընդունուին մինչեւ 1884 դեկտ. 17/29ի օրը, ժամ 2, յորում նամակք պիտի բացուին հրապարակաւ։

Րէժիի Տնօրէնութիւնն իրեն կը վերապահէ վերջնական նուազուրդն ուրիշ օրուան մը յետաձգելու իրաւունքն։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ
Կ. Պոլիս, 5/17 դեկտ. 1874

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ
ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Թուլոն, 20 դեկտ.

Սաստիկ փոթորիկ մը պատահելով այսօր, ծովանաւակիր նաւ մը ընկղմեցաւ։

Նիւ-Եորք, 20 դեկտ.

Այսօր Որբանոց մ'այրեցաւ. Հարիւրի չափ տղայք խեղդամահ եղան։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ
ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 10 Դեկտեմբեր

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ (պանքայի)		110
3 » » » (վճռկին)		109 ⅝
3 » Բարիզի » (պանքայի)		22 92½
» » » (վճռկին)		23

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ
Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	դհկն	9 —
Պորսային գոցուելէն վերջը	»	9 —
Բերայի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	9 ½
Բարձրագոյն գին	»	9 1
Նուազագոյն	»	9 ½
Կէս օրին	»	9 1
Իւնիֆիէ Եգիպտական (Գ. Կ.)		70 27½
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ		70 22½
Բերայի մէջ		— —
Այս առտու բացուեցաւ Գ. Կ.		70 32½
Կէս օրին		70 32½
Հէվալէսիզ		17 ½
Բէրօր Քօնսօլիտէի		— —
» Իւնիֆիէի		— —
Փոխառութիւն 1863	Ֆր.	72
» 1865	»	57 25
» 1869	»	50 25
» 1873	»	44 25
Պօն տիւ Թրէզօր	Անգլ. Լր.	20 50
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	44 125
Օպլիկասիօն տը Բրիօրիթէ	»	380
Բաժնեթուղթ Լաւրիոնի	»	68

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ ժէնէրալ	Անգլ. Լր.	3 28
Քրէտի ժէնէրալ (Գ. Կ.)	Օսմ. Լր.	7 4
Պանք տը Քոնս.	»	5 25
Սօս. Շանժ է վալէօր	Օսմ. Լր.	3 25
Թրամուէյ	» »	285

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի	դրշ.	100
20 Ֆրանքնոց	»	88 2
Անգլիական ոսկի	»	110 18
Բօլ Իմփերիալ	»	89 35
Քրէմից	»	51 20
Ռուսիոյ Թղթադրամ	»	8 78
» արծաթ	»	89
Ֆիօրին	»	9 2
Մէճ. արծ. (տարբ.)	»	108 2
Վեցնոց	»	103
Հինգնոց	»	103
Մէթալիք	»	99
Պղինձ	»	780
Թղթադրամ	»	3200

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ
«ԱՐԵՒԵԼՔ» Ի

ՆԻՒ ԵՈՐՔ, 13|25 Նոյ. 1884

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ՀԱՐՍԱՆԻՔ ՄԸ

Նոյեմբեր 7/19ին, հինգշաբթի երեկոյ, Նիւ-Եորք նահանգին գիւղերէն մէկուն մէջ քանի մ'երիտասարդք բարեկամի մը հարսանեաց հանդէսը կը տօնէին թնդանօթ արձակելով: Չորս անգամ արձակած էին թընդանօթն, և երբ հինգերորդ անգամ արձակելու կը պատրաստուէին, թնդանօթը ժամանակէն առաջ կրակ առաւ, և երիտասարդներէն մին գետին փռեց սպանեալ, ուրիշ երիտասարդի մը աչուըները հանեց, երրորդ երիտասարդ մը կուրացուց և երեսը սոսկալի կերպով այրեց: Այս երիտասարդին աջ ձեռքին մէկ մասն ալ տարաւ թնդանօթը: Սպանեալ երիտասարդին եղբայրն այնպէս դէշ վիրաւորուած է որ անոր առողջութեան շատ յոյս չկայ: Եթէ երբէք առողջանայ՝ բոլոր իւր կենաց մէջ պիտի ըլլայ խեղանդամ: Ուրիշ երիտասարդ մը թնդանօթին ցնցումէն 15-20 ոտք հեռուն նետուեցաւ, ականջին թմբուկները պայթեցան, և խեղճ երիտասարդը լսողութիւնը կորսնցուց. Ուրիշ երեք երիտասարդներ սոսկալի կերպով վիրաւորուեցան, և կը վախցուի որ ասոնցմէ մին կամ երկուքը մեռնին:

ՆԱԽԱԳԱՀ ԳԼԻՎԼԷՆՏԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

Նախագահ Գլիվլէնտ՝ լրագրի թղթակցի մը հետ խօսելով երկրին առեւտրական եւ ձեռարուեստական շահերուն վրայ, եւ թէ վարչութեան փոփոխութիւնն ինչ ազդեցութիւն պիտի ունենայ այս շահերուն վրայ, ըսած է.

«Աւելորդ է ըսել թէ Ռամկավարական կուսակցութիւնը կազմուած է վաճառականներէ, խանութպաններէ եւ գործաւորներէ, եւ ամեն ոք հարկաւ կը փափաքի տեսնել աղէկ ժամանակներ, եւ գիտէ թէ որպէս զի աղէկ ժամանակներ ունենանք, հարկ է որ բոլոր ժողովուրդն ըլլայ յաջող եւ բարգաւաճ: Ունինք Ամերիկայի մէջ 55,000,000 ժողովուրդ, գրեթէ անսահման աղբիւրներ հարստութեան, աշխարհի հզօրագոյն ելեւմտական հաստատութիւններէն հարիւրաւորք, հազարաւոր ձեռներէց եւ գործունեայ վաճառականք, ամենէն յաջողակ ձեռարուեստագէտք եւ խոհականագոյն երկրագործք ու գործաւորք կը գտնուին Ամերիկայի մէջ: Արդ, երկիր մը որ այս առաւելութիւններն ունի, արդարեւ ունի ամեն յարմարութիւն տեւական եւ հաստատուն բարգաւաճման: Իմ նպատակս և երկրին վարչութեան մէջ ինձ աշխատակից անձանց նպատակը պիտի ըլլայ տալ Միացեալ Նահանգաց ժողովրդեան՝ ապահով, խնայողական և պահպանողական կառավարութիւն մը: Այն իրողութիւնը թէ վերջին ընտրութեանց ատեն այնչափ գործարանատեարք և գործաւորք իրենց քուէները տուին Ռամկավարական կուսակցութեան, կը ցուցնէ թէ անոնք չէին երկնչեր վարչութեան փոփոխութենէն: Ռամկավարական կուսակցութիւնն Շիգակոյի մէջ իւր հիմնագիրն հրատարակելով յայտնեց ինչ որ կը խորհէր ընել, և կը խորհի ընել ինչ որ ըսած է: Կարեւորագոյն գործն է վերահաստատել վստահութիւն, և որոշել մտնալ կուսակցական յուզումն և նուիրել մեր կեանքերն այնպիսի բաներու որ կը վերաբերին երկրին և ժողովրդեան իրական բարձրութեան: Ամեն ոք զգալու է թէ ինք ալ բաժին մ'ունի կատարելու այս գործին մէջ:

ԹԷ ԻՆՉՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄՐ. ՎԱՆՏԷՐՊԻԼՏ 500,000 ԹԱԼԷՐ ՏՈՒԱՒ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ՄԸ

Ասկէ առաջ ծանուցած էի թէ Մր. Վանտէրպիլտ նամակ մը գրելով Նիւ-Եորքի բըժշկական դպրոցներէն մէկուն նախագահին, 500,000 թալէր, այսինքն աւելի քան 100,000 Անգղիական լիրա կուտար դպրոցին յարմար շէնքի մը կառուցման համար: Այսօր կը լրագիրք հրատարակեն Մր. Վանտէրպիլտի և բժշկական դպրոցին նախագահին նամակները, զորս արժան կը համարիմ թարգմանել:

ՄՐ. ՎԱՆՏԷՐՊԻԼՏԻ ՆԱՄԱԿԸ

Տոք. Ճօն Գ. Տալթոն, Նախագահ Գոլէճ օվ Ֆիզիշընս էնտ Սըրճընս դպրոցին.

Սիրեցեալ Տէր.

Ժամանակէ մը հետէ կը քննէի սա խնդիրը թէ Նիւ-Եորք որչափ դիւրութիւններ ունի բժշկական կրթութեան համար: Բըժիշկներ պնդած են որ, եթէ յարմար քաջալերութիւն ըլլայ, այս քաղաքը կրնայ ըլլալ աշխարհի մէջ բժշկական ուսման ամենակարեւոր կեդրոններէն մին:

Բովանդակ ժողովրդեան մը առողջութիւնն հանգիստն և կեանքը կախումն ունին ճարտար բժիշկներէ, ուստի և ոչ մի ազատական արուեստ աւելի խնամ կը պահանջէ պատրաստելու համար նոյն արուեստին հետեւողները: Բժշկութիւնն պէտք ունի միայն տեղւոյ մը ուր մեծագոյն դիւրութիւններ կարենան տրուիլ թէ տեսական և թէ գործնական ուսման: Միանգամ միտքս դնելէ ետքը թէ ըստ արժանւոյն օգնեմ Նիւ-Եորքի մէջ աշխարհի առաջին կարգի բժշկական դպրոցներէն մին հաստատելու ջանից, բաւական վարանման և հոգի մէջ էի թէ ինչ կերպով կարելի էր աւելի շուտ և ապահովապէս հասնիլ այս նպատակին: Ինձ թուեցաւ թէ աւելի խոհական և աւելի գործնական էր ընդարձակել ներկայ հաստատութիւն մը, որ ունի արդէն մեծ դիւրութիւններ, փորձառութիւն և համբաւ, քան կազմել նոր հաստատութիւն մը, ուստի ընտրեցի զԳոլէճ օվ Ֆիզիշընս էնտ Սըրճընս, վասն զի Նահանգին մէջ հնագոյն է, և Միացեալ Նահանգաց մէջ հաւասար է որեւիցէ բժշկական դպրոցի.

Որոշած եմ գոլէճին տալ 500,000 թալէր, որմէ 200,000 թալէր ծախք ըրած եմ գնելու ընդարձակ գետին, որոյ կալուածագիրը կը ղրկեմ Ձեզ, և այս գետնին ընտրելու մասին խորհրդակցած եմ Ձեր դպրոցին գանձապետին հետ: Մնացեալ 300,000 թալէրին համար ահա կը ղրկեմ ձեզ փոխանակագիր: Այս դրամը պիտի գործածուի գոլէճին համար յարմար շէնքեր կառուցանելու յիշեալ գետնին վրայ:

Տոք. Տալթոնի Նամակը

Մր. Ուիլեամ Հ. Վանդէրպիլտ.

Սիրեցեալ Տէր.

Տոք. Ճէյմս Մագլէյնի միջոցաւ ընդունեցայ ձեր նամակն որ կը ծանուցանէր թէ գնած էք գետին մը դպրոցի համար 200,000 թալէրի արժողութեամբ և նամակին մէջ ներփակեալ գտայ փոխանակագիր 300,000 թալէրի որ պիտի գործածուի յիշեալ գետնին վրայ յարմար շէնք կառուցանելու:

Դպրոցին հոգաբարձուք հարկաւ յարմար պատասխան պիտի տան այս ազնիւ նուէրին: Նոյն ատեն իբրեւ նախագահ դպրոցին, կ'ուզեմ յայտնել ձեզ երախտագիտութիւնս ձեր առատաձեռնութեան համար, և ցուցնելու թէ ի սրտէ կը գնահատեմ ձեր նուէրին շարժառիթներն և աստ արժէքը կը ճանչեն ինձ հետ բոլոր անոնք որ կապակցութիւն ունին դպրոցին հետ: Ձեր նուէրին բարձր արժանիքը կը գնահատեն երախտագիտութեամբ ոչ միայն այժմու պաշտօնատարք և ուսուցիչք, այլ և այս քաղաքին, այս նահանգին և բոլոր երկրին մէջ գըտնուած նախկին աշակերտք որոնք միշտ ցուցուցած են իրենց ջերմ համակրութիւնն ամեն ջանքի որ եղած է և կըլլայ դպրոցին յառաջդիմութեան և յաջողութեան համար: Ամէնքը կը հասկընան թէ ձեր նուէրն որչափ պիտի օգնէ դպրոցին ընդարձակել և բարւոքել իւր դիւրութիւնները բժշկական ուսման համար, և կրկնակի շնորհապարտ պիտի ըլլան լսելով թէ դուք համակիր եղած էք այս դպրոցին նպատակներուն և կ'ուզէք օգնել զանոնք արդիւնաւորելու:

Թոյլ տուէք ինձ յաւելուլ իմ անձնական շնորհակալութիւնս: Դպրոցի պաշտօնատարաց և նախկին աշակերտաց հետ կ'ուրախանամ որ դպրոցն այսպէս մեծ միջոցներ կստանայ յաջողութեան և օգտակարութեան: Սակայն ունիմ ուրիշ պատճառ մ'ևս ուրախանալու: Հին աշխարհի մէջ գիտական և կրթական հաստատութեանց համար այսպիսի օգնութիւններ կ'ըլլան և կառավարութեանց գանձէն: Պարծանաց և գոհունակութեան ճշմարիտ պատճառ մ'է տեսնել որ մեր երկրին մէջ այսպիսի մեծ գործեր կը կատարուին անհատական առատաձեռնութեան նուէրներով:

Կը յուսամ որ պիտի շարունակէք համակրութիւն ունենալ այն հաստատութեան վրայ զոր ձեր առատ նուէրով օժտած էք, և պատրաստ պիտի ըլլաք օգնել ձեր խորհրդով բոլոր այնպիսի պարագաներու մէջ յորս դպրոցը կրնայ պէտք ունենալ ձեր իմաստուն դատաստանին և փորձառութեան:

Դպրոցին դասատուաց ժողովը, նախկին աշակերտաց ընկերակցութիւնն եւ այժմու աշակերտք իրենց յատուկ ժողովներուն մէջ առանձին առանձին շնորհակալութեան քուէներ տուած են Մր. Վանտէրպիլտի, և ամենքն ալ իրենց որոշումներն հաղորդած են առատաձեռն նուիրատուին:

ՍԵՒԱՄՈՐԹՆԵՐՈՒ ԵՐԿԻՒՂԸ

Մր. Գլիվլէնտի ընտրութիւնն Ամերիկայի սեւամորթներէն շատերը վախի մէջ ձգած է, զի մի գուցէ Ռամկավարականաց օրով սեւամորթք դարձեալ գերութեան հալածանաց դատապարտուին: Ընտրական պայքարի ատեն Հանրապետականք այդ զրպարտութիւնն ալ ըրած էին թէ Ռամկավարականք երբ իշխանութեան գլուխ անցնին սեւամորթներու ազատութիւնը կ'կապտեն: Այս զրպարտութեան ազդեցութիւնը տեղ տեղ շատ մեծ եղած է, այնպէս որ սեւամորթ մը Մր. Գլիվլէնտի ընտրութենէն ետքը անձնասպանութիւն ըրած է ընտրելով ազատ մեռնիլ քան վերստին լինալ գերութեան մէջ: Երէկ Ֆլորիտայէն սեւամորթ մը Մր. Գլիվլէնտի ներկայանալով ըսած է թէ իւր նահանգին սեւամորթ մարդիկ ղրկած են զինքը հասկնալու համար թէ ինչ պիտի ըլլայ նորընտիր նախագահին աշխարհավարութիւնն սեւամորթներուն նկատմամբ: Մր. Գլիվլէնտ ըսած է այն մարդուն յայտարարելով իւր բարեկամաց թէ նորընտիր նախագահը, թէեւ Ռամկավարական, բարեկամ պիտի ըլլայ սեւամորթներուն, և թէ սեւամորթք բնաւ պատճառ չունին զարհուրելու որ Ռամկավարականք անցան իշխանութեան գլուխը:

* * *

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՔ

Հոգեբանութիւն. — Մենամոլութեան յատկանիշը և Դիւամոլութիւն. — Ակամայ դողեր կամ դող հիւանդներ. — Փռնգտալը և նշանաւոր հեղինակաց կարծիքը. — Թէ ի՛նչ օգուտներ ունի բնախօսական տեսակէտով:

Գիտեմք արդէն թէ՝ մենամոլութիւնը այն տեսակ ցնորում մ'է մտաց որ ամբողջին ուշադրութիւնը մի և նոյն առարկայի վրայ կեդրոնացուցած է: Օրինակի համար՝ յիշեմ մեծափարթամ անձի մը մենամոլութիւնը՝ որ կը դըրդէր զինք կատուներ պահելու և որուն մահուընէ ետք, պատմեց օր մը մեր ուսուցիչներէն մին, այլ և այլ տեսակներէ չորս հարիւր հատ կատու երեւան ելաւ մասնաւոր դումի մը մէջ զատ զատ վանդակներու մէջ պահուած:

Սոյն մոլութեան ենթակայն կը կարծուէր թէ ազատ էր որ և է մասային խանգարումէ, բայց Պ. Մանեան կը հաստատէ թէ մենամոլները շատ անգամ ուղեղի ընդհանրացեալ խանգարմանց ալ ենթակայ են:

Հետեւեալ դէպքը ուշադրութեան արժանի է: Պ. Մանեանի հիւանդանոցին մէջ գտնուող երեսնամեայ կին մը այնպիսի մենամոլութեան մ'ենթակայ էր որ, իւր տասնամեայ եղբօրորդին տեսնելուն պէս ինք իրմէ դուրս կ'ելնէր և ցանկութեան զգացումներ և բուռն տափանք կը զարթնուին միտացը մէջ: Կը ճգնէր յաղթել այդ ուժգին տափանաց, բայց երբէք չէր կրնար ընկճել և կը ստիպուէր շատ անգամ ելնել սենեակէն յորում տասնամեայ մանուկը առընթերակաց էր իրեն: Զափազանց մարդեր այնչափ չէին գրգռեր զինք որչափ տղայք մանաւանդ եղբօրորդին: Այսու ամենայնիւ նա կատարելապէս տէր է անձին և խիստ լաւ գիտէ ինչ որ կ'ընէ (*):

Զայս տեսնելով և հարեւանցի իմն դատելով, պարզ մենամոլութիւն մը պիտի կարծէինք, բայց մեր քննութիւնք քիչ մ'առաջ տանելով, կը գըտնեմք որ հիւանդը տարակուսելի մոլութիւնն ալ ունի. զի շատ անգամ կը կարծէր որ գողցած էր կարգ մը նիւթեր մինչդեռ բնաւ չէր դպած անոնց և միայն քովէն անցած էր ուշադրութեամբ դիտելով: Ժամանակ մը ետքը, գնդասեղներ կլլած ըլլալու վախն ունէր. և եթէ իւր գնդասեղներէն մին կորուսած լինէր, աննկարագրելի չփոթութեան մը մէջ կ'իյնար ամեն ճիգ թափելով հանելու զայն: Արդէն տասն և հինգ տարեկան եղած ատենը ջղոտ, դիւրափոփոխ, վարանամիտ և անարժէք նիւթոց հաւաքիչ էր: Այսպէս կը տեսնեմք որ երեք չորս մոլութիւն միացած էին այդ կնոջ վրայ: Պէտք է գիտնալ որ այդպիսի մոլութիւնք ժառանգականութեան սերմն ունին իրենց մէջ: Մեր հիւանդին մայրը խելէ և լուսնոտութիւն միանգամայն ունէր և հայրը մելամաղձոտ մարդ մ'էր և ուղեղի հիւանդութենէ մը մեռած էր:

Ասոր քով կը դնէ Պ. Մանեան յիմարանոցի մի ուրիշ հիւանդը՝ որ քսան և ութ տարեկան օրիորդ մ'է, տկար մտօք և ծնած գինով հօրէ և մելամաղձոտ մօրէ: Այդ աղջիկը շատ կանոնաւոր վարք մ'ունեցած էր երկար ատենէ ի վեր, երբ մէկէն տափական անդիմադրելի ցանկութիւն մ'ունեցաւ տասն և ութամեայ սպասաւորի մը՝ որ մի և նոյն տան մէջ կը ծառայէր, և որուն առաջարկութիւնները մերժած էր ցայն վայր: Ժամանակ մը ետքը ծննդաբերութիւնք տեղի ունեցաւ առանց մտքէն իսկ անցունելու թէ յղի էր: Ասոր վրայ ինքզինք թունաւորել ուզեց. յետոյ, դեռ մօտերս, մեծ վաճառատուն մը մտաւ և շատ մը ծանրագին նիւթեր վերցունել թելադրուեցաւ առանց վճարելու, մինչդեռ մեծաքանակ դրամ ալ ունէր: Ասոնցմէ կը հետեւի թէ երեք տեսակ մոլութիւն կայ այդ կնոջ քով, նաժշտամոլութիւն (Nymphomanie), անձնասպանութիւն, և գողամոլութիւն: Այդ վերջին մոլութեան ենթակայ հիւանդք բազմաթիւ են յոյժ, և մեծ կարեւորութիւն ունին դատաստանական-բըժշկութեան մէջ. զի շատ անգամ այսպիսի դէպք ոչ-բժշկական հասարակութեան կողմէ չեն կրնար հասկցուիլ. ինչպէս որ մօտերս կատարուած հանրածանօթ ոճրագործութեան դատի մը մէջ մեծ դատաւոր մը քննադատեց բժիշկները անոր համար որ պատասխանատուութենէ զերծ կը վճռէին գողամոլ կանայք: Արդ պէտք է գիտնալ թէ գողամոլութիւնք ինքնին ուրիշ յոռութիւն մը չէ, այլ յաճախ ուղեղի խանգարմանց արդիւնք:

* *

Ցետ այսորիկ, Պ. Մանեան յուցուց իւր հիւանդանոցին երկու կիներն ալ՝ որոնք ենթակայ են տարօրինակ մոլութեան մ՝ որ որչափ շատ էր երբեմն այնչափ անսոր կը տեսնուի այժմ, Այս հիւանդութիւնն է դիւամոլութիւնը:

Հիւանդներուն երկուքն ալ ժառանգականութեամբ նախապատրաստեալ և ջղային հիւանդութեանց ընդունակ են և անոնց զառանցանքը մասնաւոր չեն բնաւ: Առաջին հիւանդը հինգ տարի հալածուելու զառանցանքն ունէր: Այսուհետեւ նոր զառանցում մը սկսաւ. իւր ամուսինը ձգելէ ետք, կը կարծէ թէ յարաբերութիւններ ունի սատանային հետ՝ որ կը թունաւորէ իւր զաւակը, կը գրգռէ զինք ամէն կերպով, ծանանկանութեան կը մղէ ամէն տեսակ գըրգռութեամբ և կը զերծանէ զնա: Կը սկսի այլ և այլ կրօնական տարօրինութիւններ ընել, կ'աղօթէ զուր [illegible], կը խոստովանի նմա, բայց ասոնք խօսած ատենը սատանային կոկորդին մէջէն կը խօսի:

Երկրորդ հիւանդն ալ ի սկզբան հալածուելու և կրօնական միստիքականութեանց գերի եղաւ: Ցետոյ նուաճեցաւ սատանայէն՝ որ իւր անկողնոյն մէջն է և պահ մ'իսկ չուզեր երթալ անկէ.

Այս ամենը կրկին մեզ կը հաստատեն թէ մենամոլութիւնք բնաւ երբեք միայնակ չեն, այլ ուղեղային խանգարմանց ուրիշ երեւոյթներուն կը յաջորդեն:

* *

Առողջաբանութեան լրագրին մէջ հետեւեալ հետաքրքրաշարժ յօդուածը կը գտնենք փռնգտալու վրայ, զոր ինքն ալ Իտալական լրագրէ մը փոխ առած է:

Ուշադրութեան արժանի է որ, ամեն ժամանակ, ամեն ժողովրդոց քով, ամեն լեզուաց մէջ փռնգտալը բարի նշան համարուած է:

Ցակոբ, յանուն մարդկային սեռին, խնդրեց ի Տեառնէ որ ուզած ատենը կարենայ փռնգտալ առանց անկէ մեռնելու, և Աստուած շնորհեց զայն նմա ի նշան շնորհակալութեան, Ցակոբ հըրամայեց որ ամեն փռնգտալոյն Աստուծոյ գոհութիւն յայտնեն մարդիկ:

Պրոմեդէ, իւր արձանին կեանք տալու համար, զայն փռնգտալ տուաւ և ըսաւ անոր «Աստուած օրհնէ զքեզ» Արձանն լսեց մաղթանքը և կրկնեց զայն յետագայ սերնդոց:

Հոմերոս՝ Ոդիսականին մէջ, Պլուտարքոս՝ Դեմոսթենէսի կեանքին մէջ, փռնգտալը իբրեւ նպաստաւոր նշան կը համարին:

Արիստոտէլ կը պատմէ որ իւր ժամանակին մարդիկ, երբոր մէկը փռնգտար, կը շնորհաւորէին զնա: Ադոր պատճառը կուտայ մեծանուն իմաստասէրը, քիչ մը արտասովոր փիլիսոփայութեամբ մը, այն յարգանաց՝ որով մարդիկ կը բարեւեն ուղեղը, ողջմտութեան և հոգւոյ կեդրոնը:

Քսենոփոն ալ կը խօսի ադոր վրայ:

Հռովմայեցիք քաղաքավարութեան պարտք կը համարէին ողջոյն և շնորհակալիք մատուցանել անոր՝ որ կը փռնգտար:

Այժմ, Իտալացիք այս խօսքերով կ'ողջունեն փռնգտացողը. «Բարի բաստ, Աստուա՛ծ օգնէ, Առողջութի՜ւն և զօրութի՜ւն»

Ինչ որ է, բնախօսութեան տեսակէտով, ինչ է այդ ողջունելու ծնունդը: Բազում դարեր յառաջ, մեծ բընախօսն Հռովմայեցի, Պղինիոս բրած էր արդէն այդ հարցումը:

Ցաճախ տեսնուած է որ երբ մարդ մը մութ և փակուած սենեակէ մը օդոյ և լուսոյ մէջ ելնէ, անմիջապէս կը փռնգտայ: Այդ յանկարծական թօթափումը կը զերծանէ թոքերը թմրութենէ, որ կը պարունակէր գոց սենեակը, և կը բանայ շնչառութեան ճամբաները, կը մաքրէ ուղեղը, մէկ խօսքով կը վերակենդանացնէ զմարդ: Վասն որոյ կ'ողջունուի այն՝ որ կը փռնգտայ:

Ենթադրենք թէ մարդ մը մարած լինի, տո՛ւր անոր քիթը քացախի հոտ, անմիջապէս կը փռնգտայ և կ'արթըննայ: Եւ արդէն, ընդհանրապէս, փռնգտալը հանգիստ մը կուտայ մարդուս. Փռնգտալը շրջանառութեան մաքրիչը և ստամոքսի գրգռիչն է:

Ասոր համար է որ, Իտալացի սիրուն հեղինակը որ կը գրէ այդ տողերը կը վերջացնէ իւր յօդուածը հետեւեալ բարեմաղթութեամբ.

«Աստուա՛ծ շնորհէ՛ ձեզ փռնգտալը և պահպանէ՛ հեծկլտէն:»

ՌՈՊԻՆՍՈՆ

(*) Ճիշդ աստ պէս դէպք մը ինձ ալ պատահեցաւ այս օրերս, որոյ պատմութիւնը կը հրատարակեմ ի մօտոյ Փարիզի բժշկական թերթի մը մէջ:

Մեր Փրանսացի ընթերցողաց կը յանձնարարենք յստակ, որոշ և տարրական գիրք մը որ հասարակութեան կը ծանօթացնէ բժշկութեան գաղտնիքներն, այդ կարեւոր գիտութեան, որու վրայ տեղեկութիւն ունենալ հարկաւոր է ամենուս:

Այդ գրքին վերնագիրն է «ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ», զոր կը հրատարակէ Տօքթ. Բօլ Լապարթ, երիտասարդ հանրածանօթ գիտուն մը որ նաեւ նշանաւոր գրող մ'է, աշխատակցութեամբ Բժշկական փորձառութիւն վկայեալ Ուսուցիչներու, Հիւանդանոցաց Բժիշկներու և Վիրաբուժներու, և Փարիզի նշանաւոր մասնագիտաց, ինչպէս Պ. Պ. Պէնի-Պառտ, Պէւժըրոն, Պուլէ, Տըլըգլիօվ, Ֆօռ, Ֆանօ, Կալիփ, Կաուքլու-Տէգուրէն, Ժիւլ-Կէռէն, Լանտրիէօ, Լապարթ հայր, Մառշան, Մոնէն, Բէլան, Բուալէ, Ռոպինէ, Տը Սէուս էւն էւն:

Այս բառարանը կը պարունակէ մարդակազմութեան եւ բնախօսութեան անհրաժեշտ տեղեկութիւնները. — Նկարագրութիւնն ամեն հիւանդութեանց, ախտանիշերն որովք կարելի է ճանչել զայնս, և անոնց իւրաքանչիւրին յարմար դարմանն. — Աչքէ կ'անցունէ սովորաբար գործածուած բոլոր դեղերը, կը սորվեցնէ անոնց բաղադրութիւնը, յատկութիւններն, եւ զայնս պատրաստելու ու գործածելու կերպը. — Մանրամասնօրէն կը նկարագրէ թունաւորելոց, վիրաւորելոց, խեղդելոց, շնչելեզելոց տրուելիք դարմանները. — Այդ [illegible] այս գրքին մէջ մեծ տեղ կը գրաւեն մանաւանդ առողջաց, հիւանդաց և սպաքինելոց առողջապահութիւնը. մանկանց, կանանց և ծերոց առողջապահութիւնը. ամեն արուեստի, ամեն ճարտարութեան առողջապահութիւնն, և վերջապէս քաղաքաց ու գիւղօրէից հանրային առողջապահութիւնը:

«Ժողովրդական բառարան գործնական բժշկութեան» գիրքը կը պարունակէ 1,000 պատկերներ, որք կը դիւրացնեն բնագրին հասկացողութիւնը:

Հրատարակիչք ի լոյս կ'ընծայեն զայն տետրակ առ տետրակ 10 [illegible] և [illegible] 50 [illegible]. — Կարելի ամբողջ գործին բաժանորդ գրուիլ և մաս առ մաս ստանալ, Օսմանեան ոսկի մը դրկելով Խորէն Էֆէնտիի, Գարաքէօյ, Տէլլալզէն խան, Թիւ 16:

ԸՆԴԱՐՁԱԿ
ՕՐԱՑՈՅՑ
1885 ՏԱՐՒՈՅ
ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ՓՐԿՉԻ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ
Գին 3 դահեկան
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ
(ԱՐԱՄԵԱՆ)

Կը գտնուի ամէն Հայ գրավաճառաց քով: Կեդրոնատեղին է Արամեան տպարան. Զագմաճըլար, Ցակոբեան խան թիւ 13.

ԳՐԱՍԵՆԵԿԻ ՕՐԱՑՈՅՑ
ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ
1885

Այս Օրացոյց այս տարի եւս հրատարակուած է աւելի կատարելագործեալ: Մէկ ակնարկով ցոյց կուտայ տարին, ամիսն, օրը, թէ՛ հին և թէ՛ նոր տոմարով, տաճկական ամիսներն և օրերն, եւրոպական, յունական և հրէական տօներն և օրերն, իւրաքանչիւրն ամեն ազգին յատուկ գրերով ու թըւանշաններով:

Զարդարեան Օրացոյցը սպառէն կախելու սահմանուած օրացոյցներու մէջ կատարելագոյնն է այժմ:

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով:

ՏԱՂ ՓԱՍՏԱԲԱՆԸ
կամ
ՀԱՐԻՒՐ ՀԱՐՑՄԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ
Գրեց
ՄԻՀՐԱՆ ԱԲԻԿԵԱՆ

Սոյն գործն որ Շէրիի ժառանգական բաշխման օրէնքները և Դատական ամենապիտանի գաղտնիքներն հարիւր հատ ամենակարեւոր հարց պատասխաններով կ'աւանդէ, կը ծախուի ամեն Հայ գրավաճառաց և Ջրավաճառ Պօղոս և Ցակոբ աղայից քով, ի գին 3 ղրուշ:

Մոսկուայի և Բեդրբուրկի բժշկական ճեմարաններէն վկայեալ

ՈՏԻՑ ԿՈՇՏԵՐԸ (ՆԱՍԸՐ)

Մի քանի վայրկեան մէջ կը հանուին իրենց արմատով, առանց ցաւի և առանց մետաղեայ գործիքի: Եղունգները կը շտկուին:

Խորհրդակցութիւնք ամեն օր ժամը (Ը. Ն.) 10էն 3:

Բերա, Մեծ փողոց, Թիւ 439
Պ. Սեպաճի լուսանկարի գործարանին վերնայարկն
ՍՈՖԻ ԿՐԻՒՆՉՖԻ
Ոտնաբոյժ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ ՊԱՐՏՔ

1881 Դեկտեմբեր 8|20 ի կայսերական հրատէով թողեալ հասոյթք

Գ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ–ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1884

	ՀԱՍՈՅԹՔ	Զուտ հասոյթ գաւառ. վարչ. ծախուց	Ընդհ. տնօրէնութեան կողմէ վճարեալ ծախք	ԶՈՒՏ ՀԱՍՈՅԹՔ Գաւառական եւ կեդրոնական վարչութեան ծախք		Նախորդ ամիսներէն	Գումար մինչև 1884 Նոյ. 31
		Դրուշ	Դրուշ	Դրուշ	Օսմ. ոսկի	Օսմ. ոսկի	Օսմ. ոսկի
Վեց անուղղակի տուրք	Ծխախոտ (յանձնեալ տրոց գանձումն)	7,175,466 34	258,868 31	6,916,598 03	67,365 83	584,978 40	652,344 23
	Աղ						
	Դրոշմ						
	Ոգելից ըմպելիք						
	Ձկնարան						
	Մետաքս						
Ծխախոտ	Հասոյթք Ռէժիին	...	...	...	...	497,282 61	497,282 61
Զանազան հատուցմունք	Հարկ Պուլկարիոյ փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդէն առնուելիք 100,000 Օսմ. լիրայով՝ մինչև ցորոշումն յիշեալ հարկին	307,447 36	...	307,447 36	3026 80	66,243 06	69,269 86
	Յաւելուած Կիպրոսի հասութից փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդին յաւելուածով, կամ Մաքսատան վրայ փոխանակագրէ գոյանալիք 130,000 Օսմ. լիրայով	...	...	...	...	65,000 ...	65,000 ...
	Արեւելեան Ռումէլիի տարեկան հարկէն	1,541,666 ...	...	1,541,666 ...	15,416 66	123,333 36	138,750 02
	Թէմվէքիի տուրք, Մաքսատունէն փոխանակագրով վճարելի	...	...	...	...	25,000 ...	25,000 ...
	Սերպիոյ, Գարատաղի, Պուլկարիոյ և Յունաստանի բաժին ինկած պարտք	...	...	...	...	...	...
	Գումար	9,024,579 70	258,868 31	8,765,711 39	85,809 29	1361837 43	1447646 72
Զանազանք	Պատրաստ դրամներէ առնուած շահ	...	...	...	...	7,481 78	7,481 78
	Լումայաշահ (աժիօ) դրամոց փոխանակութեան վրայ	666 62	...	666 62	6 66	22 24	28 90
	Ընդհ. գումար	9,025,246 32	258,868 31	8,766,378 01	85,815 95	1369341 45	1455157 40

	Դրուշ	Օսմ. ոսկի	Օսմ. ոսկի
Վճարեալ գումարք կայսերական հրատէին 10 և երկու յօդուածներով նախատեսեալ արժէթղթերուն ի հաշիւ		295,000 ...	...
Քօնսօլիտէ պարտուց տոկոսին համար Եւրոպա ղրկուած և Կ. Պոլիս վճարուած գումարք		867,282 69	...
Օսմանեան Ընդհանուր Պարտուց Վարչական Խորհրդին ընդհանուր ծախք		14,433 53	...
Օսմ. կայսերական Պանքան դրուած ոսկեդրամ		261,816 54	...
» » » փոխանակելի դրամ	1,702,585 04	16,564 34	...
Կեդրոնական վարչութեան սնտուկին մէջ ոսկեդրամ		...	
» » » » փոխանակելի դրամ	5,992 98	60 30	1455157 40

Ի Դիմաց Վարչական Խորհրդոյ

Վաւերացեալ ճշդութիւնն ըստ տումարաց
(Կնք.)

Նախագահ (Ստ.) ՎԻՆՍԸՆԴ ՔԱՅԱՐՏ
Խորհրդական Պատուիրակ (Ստ.) ՄԱՆԴԱՐՏԻ

Կ. Պոլիս, 5|17 Դեկտեմբեր 1884

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ
287 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ

Ապահովագրեալք միայն տէր են երաշխաւորեալ դրամագլխոյն և ընկերութեան բոլոր շահերուն

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ
ՏՆՕՐԷՆ
Ա. Հ. ՍՔԷՅՑ
ԳՐԱՍԵՆԵԱՆ ԿԱԼԱԹԱ, ՀԱԼԱՃԵԱՆ ԽԱՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ԴԵՂԱՐԱՆ

Պ. ԵՒ Հ. ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆ

ԵՂԲԱՐՑ

Երկար ժամանակէ ի վեր՝ դեղավաճառութեան եւ դեղագործութեան զբաղելով՝ հասարակութիւնը գոհացնելու համար մեր ձեռքէն եկած ջանքը խնայած չըլլալնիս յայտնի է մեր պատուարժան յաճախորդաց և բոլոր հասարակութեան։ Այս անգամ ալ, մեր յարգոյ յաճախորդաց դիւրութիւն մ'ըլլալու համար, դեղարան մը բանալ փափաքելով, շատ տարիներէ ի վեր ամենուն ծանօթ Պոլսոյ Եէնի-Ջամի փողոցի 26 թիւ մթերանոցին զատ՝ նոյնպէս Կ. Պոլիս կամուրջին դիմացը 77 թիւ «Պ. եւ Հ. Քիւչիւքեան եղբարք» անուամբ դեղարան եւ մթերանոց (տէբօզիթօ) մ'ալ բացած ենք, ուր Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ քիմիական բաղադրութիւններն ու զանազան դեղերը, մեծ խնամով շինուած, եւ ամենէն ընտիր տեսակները կը գտնուին։ Ասոնցմէ զատ ամեն տանն գործածուած զանազան տեսակ գինի, ազնիւ ձիթն իւղ, Նորվեկիոյ շօքօլա, քօնեաք եւ ուրիշ ըմպելիք միշտ կը գտնուին։ Եկած դեղագիրը խիղճով թարմ դեղերով, և մեծ խնամով կը պատրաստուին։ Ասոնցմէ զատ դեղարանին վերնայարկը բժշկաց համար յատուկ տեղ որոշուած ըլլալով, հիւանդութեան մը համար բժշկի հետ խորհրդակցիլ ուզող անձինք, մեր դեղարանը գալով, ամեն կերպով օգուտ կը տեսնեն։

ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ
ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼՈՒԾՈՒՄՆ
ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Ինչասմը ասքերիյէ իչուն մուգադի օլան 550 ատէտ կալվանիզմալը օլուգլու սաճըն միւզայետէսինէ լիւզում կէօրիւնէրէք չէրայիթի մուգաւելէսի վէճհ իլէ տէրտիւնի միւնագասա պուլունմուշ վէ մահ հալը բուլմիսին 10 ընճը բազար կիւնի մինագասասընը միւզաչէրէթ օլունարագ ջարշընպիհ կիւնիւ գարարը գաթիսի վիրիլէրէք բէնճշէնպիհ կիւնիւ տախի իհալէի պէչ թէնզիլի գապուլ օլունմագ մուգարրէր պուլունմուշ օլմագլէ մեզքիւր էլ միգտար սաճ իխթայա թալիպ օլանլարըն հէյմի մեզքիւրէ գատար խըմսինքեամ վէ ինչասմը ասքերիյէ տայրէսի իքինճի շիւպէսինէ միւրաճաաթ իլմէլէրի ։

8 քեանունի էվվէլ 1300

1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Գարանը տագիդ ֆապրիգասի հիւմայունինտէ 300 ատէտի քեանունի էվվէլինտէն շուպաթըն նիհայէթինէ գատար հասըլ օլմուշ վէ օլաճագ օլան քէրէքըտէն գալըն քէրէքլին պէհէր գըյէսի ճէտիտի ձն պիր վէ ինճէ քէրէքլին տախի պէհէր գըյէսի ճէտիտի 12 բարայա չէրայիթի մուգաւելէսի իլէ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ քեանունի էվվէլը բուլմիսին ձն իքինճի չէհարշէնպիհ կիւնիւ գարարը վէրիլէճէյինտէն վէ խուզուճի բէնճշէնպիհ կիւնիւ տախի թէգարրուր իտէն ֆիաթըրնա եիւզդէ պէչ զամմի գապուլ օլունաճայինտէն, իշթիրայէ թալիպ օլանլարըն Լէվազիմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի ։

8 քեանունի էվվէլ 1300 3—1

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Մարաշ վէ զէյթունտա պուլունան ճէնուպ ճէնապը միւլքիքեանէ իչին պիր ատէտի միւսայպա օլունաճագ օլան մահալլի մահսուլը օլան բիրինճինին պէհէր գըյէսի ճէտիտի եիւզ տօգուզ փարա վէ պիր փարանըն եիւզ ճիւզընտէ իւչ ճիւզինէ օլարագ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ քեանունը էվվէլը բուլմինին նիհայէթինտէ գարարը գաթիսի վէրիլէճէյինտէն, իթպայա թալիպ օլանլարըն լէվազիմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի ։

8 քեանունը էվվէլ 1300

3—1

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Սարաճխանէ անպարը քէչէ միւթէահհիտի Անեսթինին անպարը մեզքիւրէ իթա իթմիշ օլտըղը քէչէնին էսմանընտան տօլայը նըզամիյէ խազինէսինտէ մաթլուպը օլան տօգուզ պին տօքսան տօգուզ ղրուշը հալի լիչ խիւղ տօգուզ պէչ նիւմէրօլը պիր գըյմէ սուրէթ սահիպի եէտինտէ գայ օլմուշ վէ էկէրչի մեզքիւր սուրէթ թարիխի իլանտէն ձն պէշ կիւնէ գատար պապը վալայի հազրէթի սէրասկէրի միւհասէպէթ տայրէսի իպթինճի չիւպէսինէ թէսլիմ օլունմուշ իսէ պաշտան օլարագ տիկէրինին թահրիրի մուգարրէր օլտըղը իլան օլունուր ։

8 քեանունի էվվէլ 1300

3—1

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Մէքթէպը թըպպիյէի շահանէ սէրիրեան խասթախանէսի իչուն միւզայէտէսի մեզքիւր միւնագասասը պուլունան ձն պէշ գալէմ ալաթ վէ էչզանըն իխթայա թալիպ օլանլարըն վէ չէրայիթ ու թագֆէթի միւթալաա իլմէ չէնլէրին լէվազիմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր ։

6 քեանունի էվվէլ 1300

3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Ուրֆայտա պուլունան վէ պիլ իճապ պուլունտուրուլաճագ օլան հէյ սընըֆ ասաքիրի շահանէ իչին միւսայպաս քօնթրաթօյա բաղլը օլունաճագ օլան էրզագըն գըյէսի ճէտիտի իթիպարը իլէ նանը աղիզին 21, 84 — կիւլթին 105, 3 — էրզին 66, 3 — բուղտնը սատէնին 337, 75 — թուզըն 31, 21 — սապունըն 12, 48 — մումըն 144, 66 — դէյթին 115, 44 — սապօնըն 179, 4 — հաթապըն 10, 92 — դէյթունըն 167 — չէքէրին 228, 54 — տաքիքին 18, 72 — պէքսիմէթին 37, 44 — հընթա վէ նոհուտըն 11, 1 — գուրու խըղլըմին 24, 96 — գուրու ֆասուլեանըն 93, 6 — սիրքէնին 10, 92 — կաղըն 38 — քէօմիւրին 18, 72 — սամանըն 3, 4 փարայա օլարագ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իշպու քեանունի էվվէլին ձն տէօրտիւնճիւ կիւնիւ գարարը գաթիսի վիրիլէճէյինտէն իթպայա թալիպ օլանլարըն լէվազիմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր ։

6 քեանունի էվվէլ 1300

3—3

ԱԶԴ

ԱՆԿՈՒԱՑԻ ՑԱՒ ՉԻՔ ՈՒՆԵՆԱՐ

ԵԹԷ ԳՈՐԾԱԾԷՔ

(Ժիւօնթի) Սուլադ դաւառին Պէնէտիկտեան կրօնաւորաց, Ակռայ մաքրող փոշին կամ դեղը որ 1880 ին Պրիւսէլի մէջ 2 ոսկի մետալ առած է, ինչպէս նաեւ մեծ մրցանակներ. այս դեղը հնարած է 1373 ին Բիէր Պուրսօ Փըրանսացի կրօնաւորը։

ՋԸՆՕՊԻԻ ՋՈՒՐ

Որուն՝ մրցումը չի կրնար հաւասարիլ ոչ մէկ դեղ. մազերուն իրենց բնական գոյնը տալու մասին։ Արդիւնքը քիչ օրուան մէջ կերեւի յաջող կերպով։ Գործածութիւնը խիստ դիւրին է. Ներկ մը չէ այս, այլ լուացման ջուր մը, որ մազերը կը պահպանէ եւ կը զօրացնէ, գոյն տալով։

ԼԱՀՕՐԻ ԲՈՒՏՐԱ

Փայլուն, փափուկ, թափանցիկ և ընտիր բուտրա մ'է որ չարունակ գործածուելով մորթը կը գեղեցկացնէ և կը փայլեցնէ, ո՛ և է այլայլումէ զերծ պահելով զայն։ Խիստ փոքր մաս մը բաւական է ամբողջ երեսի մը համար։ Փափուկ փետրեայ վրձինով կը գործածեն զայն և այս կը սրբեն նուրբ կտաւով մը կամ կակուղ վրձինով։

ՎԱՅՐԿԵՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿ Տօքթ. Բիչարտի

Վայրկենական կերպով մազերը և մօրուքը ներկելու համար կատարելագործեալ բաղադրութիւն մ'է, որ մորթին վրայ բիծ չի թողուր։

ՋՈՒՐ Տօքթ. Թոմսընի, վայրկենական կերպով մօրուք ներկելու համար։

ԲՈՒՍԱԿԱՆ ՋՈՒՐ, գլուխ մաքրելու համար.

ՍԷՖԱԼԻՆ, դեղ Տօքթ. Ռուսօյի, մազ թափելու դէմ, որ թաղանթները կը հանէ և գեղեցիկ մազեր կը բուսցընէ, չարունակ գործածուելով։

ԱՐՆԻՔԱԼԻՆ, Տօքթ. Ռուսօյի, գեղեցիկ թուալէթի ջուր, խածուածքի, այրուածքի, այտերու բորբոքման դէմ ։

ԷՔՍՈՐԷ, [illegible] համար, ամեն տեսակ ընտիր ջուրեր։

ԿԼԻՍԵՐԻՆ, ձեռքի ուռեցքի և արեգակնակէզ դէմքերու համար։

Վաճառատուն հաստատեալ յամին 1807. —Ընդհանուր գործակատար Ա. ՍԷՔԷՆ, Հիւկիւրի փողոց թիւ 3, ի Պօրտօ։

Այս դեղերը կը գտնուին նաեւ Կ. Պոլսոյ բոլոր դեղարանաց մէջ։

1882Ի ԳԻՍԱՒՈՐԸ

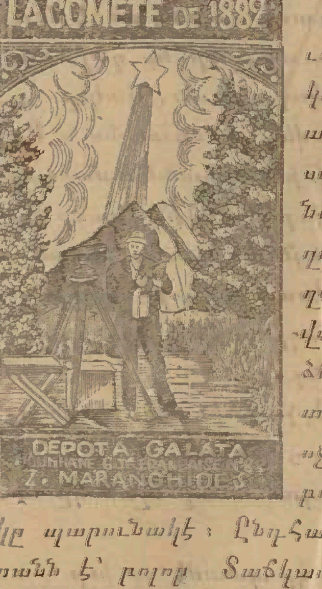

Այս հռչակաւոր վուչեայ սիկարի թուղթը որ ամենաընտիր տեսակն է, կը յանձնարարուի մասնագէտ բժշկաց։ Մայրաքաղաքիս բժշկական վարժարանը փորձելով հաստատած է թէ և ոչ մէկ թունաւոր բուսական նիւթ կը պարունակէ։ Ընդհանուր շտեմարանն է՝ բոլոր Տաճկաստանի համար Ղալաթիա, Մոմխանէ փողոց Սիթէ Ֆրանսէզ, 82 թիւ, Պ. Զաքարիա Մարանկիտէսի վաճառատունը։

Կը գտնուի նաև Կ. Պոլսոյ և Ղալաթիոյ բոլոր ծխավաճառաց քով։

35–78

ՀԱՅ ԹԷՅԱՎԱՃԱՌ

ի Թօփ-հանէ, [illegible] թիւ 70

Այս վաճառատուն՝ որ մէկ տարիէ աւելի ժամանակէ հետէ իր յաճախորդները գոհացնելու ջանք չէ խնայած, կը ծանուցանէ թէ Չինաստանի և Ճավայի բերքերէն այս անգամ զանազան տեսակ ընտիր թէյեր (չայ) բերել տուած է յատկապէս, եւ կը խնդրէ սիրելի ազգայիններէ, մանաւանդ գաւառացի Հայ [illegible] որպէս զի հաճին գէթ միանգամ ի մօտոյ տեսնել իր ապրանքներն և փորձել թէ՛ տեսակաց լաւութիւնը, եւ թէ՛ գիներու աժանութիւնը։

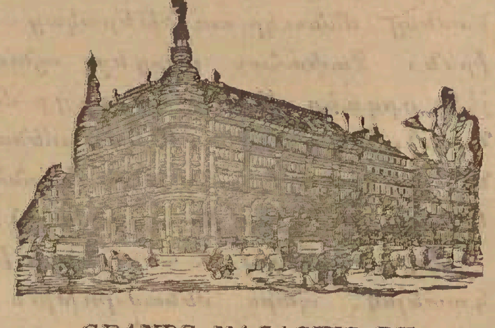

GRANDS MAGASINS DU

Printemps

NOUVEAUTÉS

PARIS

Vient de Paraître

le magnifique Catalogue général illustré, *contenant plus de 450 Gravures des nouveaux Modèles pour la Saison*

Hiver 1884-85

Envoi gratis et franco sur demande affranchie adressée à

MM. JULES JALUZOT & Cie
PARIS

Sont également envoyés FRANCO, *les échantillons de tous les tissus composant les immenses assortiments du* Printemps.

Expéditions dans tous les Pays du Monde.

INTERPRÈTES ET CORRESPONDANCE EN TOUTES LANGUES

ՏՈՔԹՈՐ Տ. ՊԱՊԱԶԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել Արգոյ հասարակութեան թէ՝ ամեն օր բաց ի կիւրակէ և ուրբաթ օրերէ կէս օրէն ժամ մը առաջ կը գտնուի Պահճէ Գաբու ՄԻՐՀԱՄԻԹՃԵԱՆ դեղարանը և կէս օրէն վերջը Մեծ Մաքսատան դիմաց ԱԼԷՔՍԵԱՆ դեղարանը, ուր իրեն դիմող ամեն հիւանդներն և մասնաւորապէս մանկանց և միզանցքի ամեն տեսակ հիւանդութեանց ենթակայ եղողները կը դարմանէ։

Հինգշաբթի օրերը ձրի է։

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԿԱՐԱՍԵԱՑ

587, Մեծ Փողոց Բերայի, ի Թէքքէ, մզկիթին դիմաց, 587

Պ. Տիմիթրիօս Աթամի, տէր վերոյգրեալ Մթերանոցին, պատիւ ունի ծանուցանել հասարակութեան և իր բազմաթիւ յաճախորդաց թէ իւր վաճառատան մէջ կը գտնուին մեծ քանակութեամբ ամենագեղեցիկ և կատարելապէս հաստատուն կարասիներ, ինչպէս Հայելաւոր դարաններ, Ճաշարանի և սրահի սեղաններ, Անկողնի կարասիներ (լիթը), Զանազան [illegible] աթոռներ, Հանգստաւէտ Բազկաթոռներ, եւ, եւ։

Այս ամեն կարասիներն ի վաճառ հանուած են

40 %

անհաւատալի զեղչով մը։ Վաճառատունս նոյնպէս յոյժ աժան գներով ամեն տեսակ կարասիներ կը շինէ յանձնարարականաւ։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ–ՉԷՔՄԷՃԷԻ

Սկսեալ 20 Հոկտեմբեր (Ն. Տ.) 1884, մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ–ՉԷՔՄԷՃԷ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ																							
	4	2	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	60			
	Առաւօտ											Իրիկուն												
	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Կ. Պոլիս	6 18	7 15	7 42	8 14	8 43	9 12	9 42	10 20	10 39	11 17	11 49	12 55	1 31	2 31	3 2	3 40	4 15	4 44	5 23	5 44	6 11	…	…	…
Գում-գաբու	6 28	7 27	7 53	8 25	8 54	9 23	9 53	10 30	10 49	11 28	12 —	1 6	1 42	2 41	3 13	3 51	4 26	4 55	5 34	5 54	6 22	…	…	…
Եէնի-գաբու	6 32	…	7 57	…	8 58	…	…	10 34	10 53	11 32	12 04	1 10	1 46	2 45	3 17	3 55	4 30	4 59	5 38	…	6 26	…	…	…
Տաւուտ փաշա	6 35	…	8 —	…	…	…	…	10 37	10 56	11 35	12 07	1 13	1 49	2 48	3 20	3 58	4 33	…	5 41	…	6 29	…	…	…
Սամաթիա	6 40	…	8 6	…	9 4	…	…	10 42	11 1	11 40	12 12	1 18	1 54	2 53	3 25	4 3	4 38	5 5	5 46	…	6 34	…	…	…
Եէտի-գուլէ	6 45	7 41	8 12	8 33	9 10	9 31	10 1	10 46	11 4	11 45	12 15	1 21	1 59	2 58	3 28	4 9	4 41	5 10	5 49	6 4	6 39	…	…	…
Մաքրիգիւղ	6 56	8 —	8 24	…	9 22	…	…	10 58	…	11 58	…	…	2 11	3 9	…	4 21	…	5 22	…	6 16	6 50	…	…	…
Այա-Ստէֆանոս	…	8 14	8 34	…	9 32	…	…	11 8	…	12 9	…	…	2 21	…	…	4 31	…	5 32	…	6 28	…	…	…	…
Քիւչիւքչէքմէճէ	…	8 25	…	…	…	…	…	…	…	12 18	…	…	…	…	…	…	…	…	…	6 37	…	…	…	…

ՔԻՒՉԻՒՔ–ՉԷՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ																							
	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	61	63	1			
	Առաւօտ										Իրիկուն													
	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Քիւչիւքչէքմէճէ	…	…	7 34	…	…	…	…	…	…	…	…	1 24	…	…	…	…	…	…	…	…	6 38	…	…	…
Այա-Ստէֆանոս	…	…	7 45	…	8 44	…	9 38	…	…	11 20	…	1 34	…	2 33	…	…	…	4 48	5 39	…	6 51	…	…	…
Մաքրիգիւղ	6 33	7 24	7 57	…	8 55	…	9 49	…	…	11 31	…	1 45	…	2 44	3 20	…	…	4 59	5 50	…	7 5	…	…	…
Եէտի-գուլէ	6 46	7 37	8 11	8 38	9 9	9 37	10 2	10 12	11 12	11 44	12 48	1 58	2 23	2 57	3 33	4 8	4 46	5 14	6 4	6 38	7 26	…	…	…
Սամաթիա	6 50	7 41	8 15	8 42	9 13	9 41	…	10 16	11 16	11 48	12 52	2 2	2 28	3 1	3 37	4 12	…	5 19	6 8	6 42	…	…	…	…
Տաւուտ փաշա	6 55	7 46	…	8 47	…	9 46	…	10 21	11 21	11 53	12 57	…	2 33	3 6	3 42	4 17	…	5 24	6 13	6 47	…	…	…	…
Եէնի-գաբու	6 58	7 49	8 21	8 50	9 19	9 49	…	10 24	11 24	11 56	1 …	2 8	2 36	3 9	3 45	4 20	…	5 28	6 16	6 50	…	…	…	…
Գում-գաբու	7 3	7 54	8 26	8 55	9 24	9 54	10 11	10 29	11 29	12 01	1 5	2 12	2 41	3 14	3 50	4 25	4 56	5 33	6 21	6 54	7 40	…	…	…
Կ. Պոլիս	7 12	8 3	8 35	9 4	9 33	10 3	10 20	10 38	11 38	12 10	1 14	2 21	2 50	3 23	3 59	4 34	5 5	5 42	6 30	7 03	7 50	…	…	…

Փոքր ծրարներն անխտիր կ'ընդունուին ամեն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Պոլսէն Մաքրիգիւղ կամ աւելի հեռի կայարանաց միջեւ բանող կառախմբոց մէջ։

ԱԶԴ

Վսեմ. Տօքթ. Սէրվիչէն փաշա Ազլանեան իւր բնակարանը փոխադրած է ի Գատըգիւղ, Մօտա Հասանէֆէ, թիւ 101, և կը շարունակէ դարմանել իւրեն դիմողները թէ՛ անդ. [illegible], և թէ՛ Պահճէ Գաբու Մէրճանճեան դեղարանը՝ Երեքշաբթի, Հինգշաբթի, և Շաբաթ օրերն ի միջօրէի. —Աղքատները միշտ և ամենուրեք ձրի։

11–30

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք [illegible] կը [illegible] Լիվրբուլէ և Միջերկրականի մէջ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ադլաս	3,000	Մորոքքօ	2,500
Ալէբբօ	3,000	Նանթ	2,500
Պոդնիա	4,600	Բավոնիա	5,000
Պաթավիա	3,800	Բարթիա	3,200
Պալպէք	2,500	Բալմիրա	3,000
Պրիթիշ Քուին	4,200	Սերվիա	7,800
Սէֆալոնիա	5,000	Սքիդիա	4,600
Քաթալոնիա	4,700	Սարակօսա	3,000
Շէրպուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Տեմերարա	2,500	Սիտոն	3,000
Կալլիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէտար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարաթոն	3,000		

Թարիֆա շոգենաւը դեկտեմբ. 17 ին Լիվրբուլէն ատտի կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ
Գործակատար
Թիւ 1, Քիւչիւք Հալիլ
փաշա խան Ղալաթիա

ՖՐԷՏ ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվրբուլէ և Արեւելքի մէջ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճերիան	2500	Ֆալմինեան	3700
Ալզասիան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անատոլուզեան	2500	Ֆլորենեան	3700
Աթէնեան	2500	Իպերիան	5500
Արգադիան	3700	Իլլիրիան	5500
Պավարիան	6000	Իստրիան	5500
Պուլկարիան	6000	Լեսպիան	2200
Քասթիլեան	800	Լիկուրեան	2500
Սայրենեան	2000	Լիսպոն	800
Տուրօ	700	Օպորթօ	700
Էճիփշըն	3700	Բերսիան	3800
Ֆապիան	3700	Վալենսիան	6800
Ֆալերնիան	3700	Վիրճինեան	6800

ԱՐԿԱՏԻԱՆ շոգենաւը, Նաւապետ Ֆլէմինկ, ամսոյս 22 ին Լիվրբուլէն ատտի կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՕՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 54, 55, 56, Եէնի
Միւլքէ խան, Ղալաթիա.

Նաւատէարք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվրբուլ

Գործակալութիւնք
Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնթէն.
Ճիպրալթար, Պ. Պ. Ֆարվըլ Եղբարք
Ալեքսանդրիա, Ի. Լ. Վալամտ և ընկ.
Մալթա, Օ. Ֆամիլիթի.
Նիրա, Ա. Մ. Մավրոկորտադոյ.
Ջիւրենիա, Պ. Ռիճօլ և ընկ.

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվրբուլ և Միջերկրական ծովու բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Փանքրաս	4200	Օսայրիս	3000
Ֆէրօս	4000	Նէֆթիս	3000
Օամանթի	4000	Բերա	3000
Մեսոպոտամիա	3250	Ալգանդէք	1700
Թեպա	3250	Լոթիօ	800
Մոկոպար	3250	Օլինաա	800
Մարիոթիս	3250	Մէմֆիլ	700

[illegible] շոգենաւը, Նաւապետ Թոմաս, ամսոյս 30 ին ատտի կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Վերոյիշեալ շոգենաւք չքեղապէս յարդարուած են ճամբորդներու համար

Դիմել առ Ճ. Թ. ՈՒԻԹԱԼ և ԸՆԿ.
Մէյտանճըգ փողոց, Պոլիս
Տնօրէնութիւն, Լիվրբուլ
ՃԷՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ընդ մէջ Անգլիոյ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանօ	2,000	Լէբանօ	4,500
Անճէլօ	3,000	Մարէնկօ	4,300
Արկօ	1,300	Մարսալա	2,500
Պատաանօ	3,500	Մէլօ	2,000
Պօրոտինօ	2,200	Նէրօ	2,000
Պրաւօ	2,000	Օթէլլօ	5,000
Գէյրօ	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գալիլէօ	2,500	Օպօրթօ	4,500
Գամէօ	2,100	Օրգօ	2,000
Գատօ	2,000	Պանիքօ	4,200
Գօմօ	2,700	Պալերմօ	3,200
Տիտօ	2,500	Պաւօնիտէ	4,700
Տօմինօ	4,800	Պիզա	2,800
Տրուսօ	2,600	Պինէլիօ	4,400
Էրատօ	2,600	Պօլլօ	3,200
Ֆալքօն	800	Ռօլլօ	3,000
Ֆիտօ	4,700	Ռօմանօ	5,300
Ֆլամինկօ	4,600	Ռօմէօ	3,500
Կալիլէօ	5,300	Սալերնօ	4,000
Կիտալտօ	2,200	Սարքօ	2,000
Կօզօ	1,800	Սիլլիօ	2,000
Կրօտօ	2,200	Սուրրէնտօ	4,300
Հանկօ		Թասսօ	4,200
Հէրօ	2,000	Թ. Ուիլսըն	3,000
Հիտալկօ	3,000	Թինօ	1,300
Հիւմպէր	4,200	Թիւրպօ	2,800
Ճինօ	2,300	Ուրանօ	3,600
Քէլօ	2,000	Զէնօ	3,600
Քօֆօ	2,200	Զէբրա	1,000
Լէօ	2,000	Զէրօ	140

[illegible] շոգենաւը, Նաւապետ Մաքֆի Անդվերբէն ատտի եկաւ ընդհանուր վաճառքով և իւր բեռն պարպելէ յետոյ Օտէսա պիտի ուղեւորի։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԵՏԵՐԻՔ ՀԻԼՏ
Գործակալ
Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միլլէթ
խան Ղալաթիա

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվրբուլ, Միջերկրական և Օտեսայի մէջ կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Գրէյ
Ալպանիա	2,500	Ռոպէրդս
Արքատիա	2,500	Քրուիքշէնք
Լագոնիա	2,500	Ռուկըր
Մաքէտոնիա	3,500	Մարլ
Բրիթանիա	2,800	Ֆոթէրինկէլ

[illegible] շոգենաւը ի մօտոյ Պոթիէն պիտի վերադառնայ և անմիջապէս Լիվրբուլ պիտի ուղեւորի։

Այա Սոֆիա շոգենաւը Լիվրբուլէն ատտի կ'սպասուի Նոյեմբեր 20 ին։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամեն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալ

Ն. ԲԱՔԷ, ԷՆԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսիլիա և Բաթում մէջ կանոնաւորապէս բանող

Սամսոն և Տրապիզոն երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է [illegible] որ Նոյեմբեր 1 ի Մարսիլիայէն և Նոյեմբեր 17 ին երեկեան ժամ 4 ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է [illegible]։

Ուղեւոր և ապրանք կ'ընդունի.

Նաւուղեգի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակալն
ԹԻՆԻՈՐԻ ԲԸԳՈՒԼ
Մումհանէ փողոց, թիւ 141

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՑ